

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian

Заголовок

Корніцкі Александра Йосипівна

Автор

Науковий керівник / Експерт

Корніцкі Александра ЙосипівнаЕрік Марусич

підрозділ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

0.57%

0.70%

КП 1

0.93%

0.93%

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

15979

Кількість слів

120773

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У раз виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв

B

0

Інтервали

A→

0

Мікропробіли

|

0

Білі знаки

B

0

Парафрази (SmartMarks)

a

8

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	http://users.atw.hu/bemath/kepek/bemath_csabad_tortenete.pdf	34 0.21 %
2	https://hu.wikipedia.org/wiki/Matekovits_S%C3%A1ndor	13 0.08 %
3	http://users.atw.hu/bemath/kepek/bemath_csabad_tortenete.pdf	12 0.08 %
4	https://www.ket.hm.gov.hu/hmhim	9 0.06 %
5	https://www.ket.hm.gov.hu/hmhim	8 0.05 %

6	https://www.ket.hm.gov.hu/hmhim	8 0.05 %
7	http://users.atw.hu/bernath/kepek/bernath_csalam_tortenete.pdf	7 0.04 %
8	http://users.atw.hu/bernath/kepek/bernath_csalam_tortenete.pdf	7 0.04 %
9	http://users.atw.hu/bernath/kepek/bernath_csalam_tortenete.pdf	7 0.04 %
10	http://users.atw.hu/bernath/kepek/bernath_csalam_tortenete.pdf	7 0.04 %
з домашньої бази даних (0.00 %)		
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
з програми обміну базами даних (0.00 %)		
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
з Інтернету (0.70 %)		
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	http://users.atw.hu/bernath/kepek/bernath_csalam_tortenete.pdf	74 (6) 0.46 %
2	https://www.ket.hm.gov.hu/hmhim	25 (3) 0.16 %
3	https://hu.wikipedia.org/wiki/Matkovits_S%C3%A1ndor	13 (1) 0.08 %

Список прийнятих фрагментів

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
	http://users.atw.hu/bernath/kepek/bernath_csalam...	21 (0.13%)
1	Bernáth László és ifj. Bernáth László: A	7 (0.04%)
2	Bernáth László és ifj. Bernáth László: A	7 (0.04%)
3	Bernáth László és ifj. Bernáth László: A	7 (0.04%)

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ЗУІ
Протокол №2 від „28”лютого 2024 р.
Ф-КДМ-3

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра історії та суспільних дисциплін

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
Політична роль Жигмонда Берната в Національних зборах Угорщини
Корніцкі Александра Йосипівна
Студентка IV-го курсу

Освітня програма _Середня освіта (Історія)_____

Спеціальність __ 014 Середня освіта (Історія)_____

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № _____ / 202_

Науковий керівник:

ДАНЧ ЮРІЙ ЯНОШОВИЧ
PhD, доктор філософії, доцент

Завідувач кафедри

ЧОТАРІ ЮРІЙ ЮРІЙОВИЧ
PhD, канд. іст. наук, доцент

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ЗУІ
Протокол №2 від „28”лютого 2024 р.
Ф-КДМ-3

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

Кафедра історії та суспільних дисциплін

**Кваліфікаційна робота
Політична роль Жигмонда Берната в Національних зборах Угорщини**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень

Виконавець: студент(ка) IV-го курсу
Корніцкі Александра Йосипівна

освітня програма Середня освіта (Історія)
спеціальність Середня освіта (Історія)

Науковий керівник: Данч Юрій Яношович
PhD, доктор філософії, доцент

Рецензент: Кейс Борнобаш Гейзович
(Доктор філософії у галузі етнографічної та культурно-антропологічної науки, доцент)

Берегове
2025

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ЗУІ
Протокол №2 від „28”лютого 2024 р.
Ф-КДМ-3

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék

BERNÁTH ZSIGMOND SZEREPE A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉSBEN

Szakdolgozat

Készítette: Kornicki Alexandra
IV. évfolyamos Középfokú oktatás (történelem)
szakos hallgató

Témavezető: Dancs György
PhD, docens

Recenzens: Kész Barnabás
(*PhD, docens*)

Beregszász – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
I. РОЗДІЛ: ІСТОРІЯ РОДИНИ БЕРНАТІВ ІЗ БЕРНАТЬФАЛВИ.....	8
1.1. Історії походження родини Бернат.....	8
1.2. Визначні представники родини.....	9
II. РОЗДІЛ: ЖИГМОНД БЕРНАТ – ЯК ПОЛІТИК І ЗЕМЛЕВЛАСНИК.....	14
2.1. Життя і діяльність Жигмонда Берната.....	14
2.2. Його роль як власника маєтку в Унгтарноці.....	18
III. РОЗДІЛ: УЧАСТЬ ЖИГМОНДА БЕРНАТА У РОБОТІ УГОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ЗБОРУ.....	20
3.1. Опис і структура угорських станових зборів в епоху реформ.....	20
3.2. Національні збори 1825–1867 років.....	21
3.2.1. Національні збори 1825–1827 та 1830 років.....	21
3.2.2. Національні збори 1832–1836 років.....	23
3.2.3. Національні збори 1839 –1840 років.....	27
3.2.4. Національні збори 1847 –1848 років.....	30
3.2.5. Національні збори 1861 року.....	36
3.2.6. Національні збори 1865–1867 років — Жигмонд Бернат як старійшина.....	39
РЕЗЮМЕ УГОРСЬКОЮ МОВОЮ.....	43
РЕЗЮМЕ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	47
ДОДАТКИ.....	50

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	6
I. FEJEZET: A BERNÁTHFALVI BERNÁTH CSALÁD TÖRTÉNETE.....	8
1.1. A Bernáth család származásának eredettörténete.....	8
1.2. A család kiemelkedő tagjai.....	9
II. FEJEZET: BERNÁTH ZSIGMOND, MINT POLITIKUS ÉS MINT BIRTOKOS.....	14
2.1. Bernáth Zsigmond élete és munkássága.....	14
2.2. Bernáth Zsigmond, szerepe ungtarnóci birtokosként.....	18
III. FEJEZET: BERNÁTH ZSIGMOND SZEREPE A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉSBEN.....	20
3.1. A magyar rendi országgyűlések leírása, felépítése a reformkorban.....	20
3.2. Országgyűlések 1825–1867 között.....	21
3.2.1. Az 1825–1827-es és 1830-as országgyűlések.....	21
3.2.2. Az 1832–1836-os országgyűlés.....	23
3.2.3. Az 1839–1840-es országgyűlés.....	27
3.2.4. Az 1847–1848-es országgyűlés.....	30
3.2.5. Az 1861-es országgyűlés.....	36
3.2.6. Az 1865–1867-es országgyűlésen korelnökként.....	39
ÖSSZEFOGLALÓ MAGYAR NYELVEN.....	43
ÖSSZEFOGLALÓ UKRÁN NYELVEN.....	45
FELHASZNÁLT IRODALOM ÉS FORRÁSOK JEGYZÉKE.....	47
MELLÉKLETEK.....	50

BEVEZETÉS

Szakedolgozatomban Bernáth Zsigmond Ung vármegye főispánjának életét vizsgálom nagy hangsúlyt fektetve az országgyűlési tevékenységeire. Bernáth Zsigmond nemcsak, mint országgyűlési követ, hanem, mint főispán is komoly szerepet játszott Magyarország 19. századi történetében, azon belül is Ung vármegye életében. Kiemelkedő szerepét jogi tanulmányainak és tehetségének köszönhettem, melyre társai és számos vármegye, többek között Bereg megye is felfigyelt.

Témaválasztásom oka volt, hogy minél jobban megismerjem Ung megye kiemelkedő személyének, Bernáth Zsigmondnak az életét, munkásságát, és ahogy szakedolgozatom címe is jelzi az országgyűléseken való munkáját.

A munka célja Bernáth Zsigmond főispáni és országgyűlési követként való munkájának a kutatása. Ezen keresztül szeretném bemutatni az életrajzát és azon eseményeket, melyek meghatározták életpályáját.

A szakedolgozat három fő részre tagolódik, melyek magukba foglalnak alfejezeteket. Az első fejezetben a Bernáthfalvi Bernáth család történetét szeretném bemutatni, kiemelve néhány említésre méltó tagot. A fejezet első részében a Bernáthfalvi Bernáth család származásának történetét mutatom be két származástörténeten keresztül. Majd ezután térek rá a család kiemelkedő tagjaira. Azok a személyek kerülnek ismertetésre, akik fontos szerepet töltek be Magyarország politikai életében.

A második fejezet első részében Bernáth Zsigmond életét mutatom be egy átfogó, rövidebb életrajzon keresztül születésétől kezdve tanulmányain át, egészen a haláláig. Majd ezután, mint ungtarnóci birtokost ismertetem, aki igen fontos szerepet töltött be Ungtarnóc életében akár, mint birtokos, akár, mint egyházmegyei főgondnok, ugyanis ő volt a település református templomának a főgondnoka, amelyet majd fia, Dezső vett át tőle. Élete során mindig fontos szerepet játszott a vallás terén, mint annak védelmezője, és mint hithű református is.

A harmadik, és egyben leghosszabb fejezetben a magyar országgyűléseken való szerepét mutatom be, mely munkám legfőbb célja. Bernáth Zsigmond 1811–1867-ig minden egyes országgyűlésen jelen volt. Politikai karrierje az 1825–27-es országgyűléssel vette kezdetét, majd az 1865–67-es országgyűléssel fejeződött be, melyen, mint korelnök vett részt. Minden országgyűlésen bátran kiállt a haza védelméért és érdekeit illetően. Minden országgyűlést lebontva külön tárgyalom a főbb szerepeit, felszólalásait.

Munkám során primer és szekunder forrásokkal egyaránt dolgoztam. A kutatásaim során felhasználtam a szakirodalmi feldolgozás kiegészítéseként a Kárpátaljai Területi Állami Levéltár és a Magyar Országos Levéltár iratanyagait is.

A szekunder források között találhatóak a korábbi már feldolgozott szakmunkák, tanulmányok, illetve sajtóforrások, melyek a rendelkezésemre álltak a munka megírása során. A legfőbb szakmunkák, melyeket felhasználtam Gergely András, Dobszay Tamás, Dancs György, Steinfeld Béla munkái. Ezeken túl még számos szakirodalom felhasználásra került, beleértve az országgyűlési jegyzőkönyveket 1825–1865-ig. Mindezen forrásokat, különösen az országgyűlési jegyzőkönyveket, melyeknek nyelvezete igencsak bonyolult néhol, igyekeztem a legjobb tudásom szerint felhasználni a szakdolgozat megírása során.

I. FEJEZET

A BERNÁTHFALVI BERNÁTH CSALÁD TÖRTÉNETE

1.1 A Bernáth család eredettörténetei

A Bernáth családnak több ágát is megkülönböztethetjük. A két jelentősebb ág mind közül a bernáthfalvi és az érmihályfalvi ág. Szakdolgozatomban leginkább a Bernáthfalvi Bernáth család kerül említésre, akik Abaúj–Torna vármegyéből származtak és onnan kerültek át Bernáthfalvára, ahol nagybirtokos családdá váltak. Egészen 1920-ig volt ez a birtok a család tulajdonában.

A család történetéhez két eredetmonda is kapcsolódik, melyek mind a családon belül alakultak ki és adódtak át családtagokon keresztül generációról generációra. Az első eredetmonda szerint a Bernáth család egy Doma nevű avar fősámántól származik, akiről az eredetmonda úgy tartja, hogy ő volt az, aki Berlinből haza vezette a népét Ózdra, ahol megkapta Domaházát Nekese fősámántól. Az eredetmondából az is kiderül, hogy egy bizonyos Hilda nevű személy esküvői fejékét is ő hozta vissza az országba. A fejéssel kapcsolatban így fogalmaz a forrás: „Az úzok vándorló fejéke volt ez”.¹ Bizonyára valamilyen fontos szakrális tárgy lehetett a törzs számára. Domából 475-ben lett fősámán és haláláig, 559-ig az is maradt.

A második eredetmonda szerint a család egy Vid nevű lovagtól származik, aki a Gutkeled nemzetség egyik leszármazottja. Ez a nemzetség egy előkelő nemzetség volt, amely más lovagi családokkal is összeköttetésben állt. Úgy kerültek Magyarországra, hogy III. Henrik császár küldte őket Péter király segítségére. Az eredettörténet szerint a Gutkeled nemzetség a Salamon király, Géza és László hercegek közötti konfliktusnak köszönhetően tudott felemelkedni. Vid lovag 1055-ben Bács vármegye ispánja lett. Befolyásos ember lett I. András, majd pedig Salamon király mellett. Az eredetmonda úgy jellemzi őt, mint, egy igen erélyes embert, aki bármire képes a céljai elérésében.² Az utóbbi tulajdonságát igazolta az is, hogy arra is képes volt, hogy folyamatosan szítsa a tüzet a hercegek között, amit végül Géza meglegelt és elfogadta. Néhány hét múlva azonban szabadon bocsátották. Bosszúból Vid lovag Salamon királyt Géza elfogatására és megvakítására buzdította. Ezt a tervet azonban egy bizonyos Vilmos nevű apát megghiúsította. Végül polgárháború alakult ki. Vid most is arra törekedett, hogy Salamont minél jobban a hercegek ellen hangolja és mindenáron harcot akart közöttük, mondván, hogy a hercegek úgy is megijednek Salamon seregítől. Ez azonban nem így történt. László herceg cseh csapatai szétverték Vid Bács vármegyei seregeit, ahol maga Vid is elesett.³

Az eredetmondák hitelességéről biztosat nem lehet tudni. Egyesek a Domáról szóló eredetmondára tekintenek úgy, hogy lehet valamilyen valóságalapja. Ezt a feltételezést földrajzi

¹Bernáth László és ifj. Bernáth László: *A bernáthfalvi bernáth család története*. Pécs, 2011. 7

²Bernáth László és ifj. Bernáth László: *A bernáthfalvi bernáth család története*. 8.

³Bernáth László és ifj. Bernáth László: *A bernáthfalvi bernáth család története*. 8.

szempontokat figyelembe véve próbálták magyarázni és bizonyítani, ugyanis Bernáthfalva és Domaháza igencsak közel találhatóak egymáshoz. A két terület közelsége mellett van még egy ok, amely amellet szól, hogy a Doma fősámánról szóló eredettörtének lehet bizonyos valóságalapja, ez az ok pedig az, hogy a család ősi birtokai avar leszármazásra utalnak, ám sem ez, sem pedig a második eredetmonda nincsenek hivatalos bizonyítékokkal alátámasztva, így csak feltételezések vannak arra, hogy melyik is lehet valós. Bernáth László és fia, ifj. Bernáth László, akik a család leszármazottai, *A Bernáthfalvi Bernáth Nemzetség története* c. munkájukban a Vidről szóló eredettörténetet tartják valóságalapúnak. Azonban hivatalosan ezt sem tudják alátámasztani. Az első hivatalos írásos említések a Bernáth családról 1338-ból származnak, melyeket a Magyar Országos Levéltár őriz.⁴

A 19. században a Bernáth család a házasságoknak köszönhetően rokonságba került olyan neves családokkal, mint például a Kossuth, a Lónyay vagy a báji Patay család. Bernáth Zsigmond a Lónyayakkal való rokonságot a lányának, Eugéniának (1833-1923) köszönhette, aki Lónyay Ferenchez ment feleségül. Házasságuk azonban nem tartott sokáig, ugyanis Ferenc, mindössze harmincöt évesen elhunyt. A báji Patay családdal Bernáth Dezső és báji Patay Mária házasságának köszönhetően kerültek kapcsolatba. A Kossuth családdal igencsak korán, még az 1700-as években kerültek rokonságba, amikor is Kossuth László, Kossuth Lajos édesapjának unokatestvére feleségül vette Bernáth Katát.⁵

Kálmán Éva: *Enyészet havában. A bernáthfalvi Bernáth család fotóalbumai* című munkájában leírja, hogy rokonságban voltak például a Rhédeyekkel is, akiken keresztül rokoni kapcsolatba kerültek az angol királyi családdal.⁶

1.2 A család kiemelkedő tagjai

A Bernáth család a régi magyar birtokos családok közé tartozik. Birtokaik legnagyobb számban Abaúj, Zemplén, Ung és Szabolcs megyékben voltak. Azonban a 19. századra a beházasodásoknak köszönhetően Magyarország szinte minden megyéjében jelen volt egy-egy személy a családból. Bernáth László és ifj. Bernáth László szerint 1891-re körülbelül háromezer-ötszáz Bernáth nevű személy élt Magyarországon, bár ebből nagyon sok volt a felvett név. A család két legfőbb birtoka Bernáthfalván és Érmihályfalván⁷ található, azonban ezen kívül volt még birtokuk Sztrípan, Ungtarnócon, Pusztadoboson, Tiszafüreden, Hosszúpályiban, Tasson és még számos településen.⁸

⁴ Bernáth László, ifj. Bernáth László: *A Bernáthfalvi Bernáth Nemzetség története*. Pécs, 2007. 5

⁵ Bernáth László, ifj. Bernáth László: *A Bernáthfalvi Bernáth Nemzetség története*. 45.

⁶ Kálmán Éva: *Enyészet havában. A Bernáthfalvi Bernáth család fotóalbumai*.

⁷ Bernáthfalva ma Valaliky néven Szlovákiában, Érmihályfalva pedig Romániában található

⁸ Bernáth László, ifj. Bernáth László: *A Bernáthfalvi Bernáth Nemzetség története*. 28-32.

A bernáthfalvi Bernáth család Abaúj és Torna megyéből származott Bernáthfalva községből, amely ma Szlovákiában található Valaliky néven.⁹ Bernáthfalva az 1500-as évek második felében került a családhoz, amit adományként kapott meg Bernáth András és családja I. Ferdinánd királytól.¹⁰ 1563. október 3-án Pozsonyban a birtokkal együtt címet is kap a család, melyen egy koronából kinyúló kar látható, amely egy kardot tart, alul, kék mezőben pedig egy vörös csizmában és nadrágban lévő láb található, melyen térdén felül egy kard van átszúrva. Ez volt a család ősi címere.¹¹ Az 1803-as Sztrippai Bernáth címeren pedig világoskék alapon látható egy vörös nadrágban és csizmában ábrázolt láb, amelyet a térdénél jobbról balra egy nyílvevő szúr át.¹²

Számos olyan személy került ki ebből a családból, akik fontos szerepet töltöttek be Magyarország életében. A család tagjai között találhatunk alispánokat, főispánokat, egyházmegyei főgondnokokat, országgyűlési követeket, és királyi szolgálatot teljesítőket is, mint például Bernáth Bernátot, aki Zsigmond király testőre volt és megmentette az életét az 1395-ös Nikápolyi csatában, ugyanis észrevette a király koronáján visszatükröződő közeledő ágyútűzet, és még időben reagálva a vízbe rántotta a királyt. A vízben azonban egy úszni nem tudó katona belekapaszkodott a királyba, aki pedig Bernátba kapaszkodott, így a fuldokló mindkettőjüket lefelé húzta. Bernát előrántotta a törét és utolsó erejével a kapaszkodó katonába szúrta, így megmentette a király és saját maga életét is.¹³ 1399-ben bekövetkezett halála után fia, Bernáth Péter töltötte be a király melletti tisztséget. Péternek és házasságának köszönhetően került a család Ung megyébe, melynek 1420-tól alispánja is lett. Említést érdemel Bernáth János is, aki II. Rákóczi Ferencnél volt Zemplén vármegyének a követe.¹⁴ Többször segédkezik rászorultak és sebesült katonák ápolásában a Rákóczi szabadságharc alatt. Előfordult, hogy saját birtokán is kórházat alakított ki. A szabadságharc veresége után hivatalban maradt és tovább tevékenykedett, mint alispán, ugyanis nem folytatott fegyveres harcot a szabadságharc alatt.

Bernáth Zsigmond felmenői között volt Bernáth János, is, aki 1750 és 1768 között a sárospataki főiskola aligondnoka volt. Amikor a főiskolát fel akarták számolni, Vay Ábrahámmal és Szathmári Király Györggyel, akik főgondnokok voltak, együtt kiálltak a főiskoláért és megvédték azt. Az 1700-as évek végén a család egyik leszármazottja, Bernáth Sándor csatlakozott a Szent Koronát Bécsből Magyarországra szállító menethez, melynek hazahozatalát még II. József rendelte el 1790-ben, azonban, mire a Koronát visszavitték Budára II. József

⁹Bernáth László és ifj. Bernáth László: *A bernáthfalvi Bernáth család története*. 10.

¹⁰Bernáth László, ifj. Bernáth László: *A Bernáthfalvi Bernáth Nemzetség története*. 8

¹¹Nagy Iván: *Magyarország családai*, II. kötet. Pest, 1857

¹²Bernáth László, ifj. Bernáth László: *A Bernáthfalvi Bernáth Nemzetség története*. 89.

¹³Bernáth László, ifj. Bernáth László: *A Bernáthfalvi Bernáth Nemzetség története*. 6

¹⁴Bernáth László és ifj. Bernáth László: *A bernáthfalvi Bernáth család története*. 11.

meghalt. Később az 1800-as évek elején királyi szolgálatot is teljesített, ugyanis testőrként tevékenykedett a király mellett.¹⁵

Alispánként mindenképpen említést érdemel szakdolgozatom főszereplőjének édesapja, id. Bernáth Zsigmond, aki számos éven át volt Ung megyének az alispánja. Édesapjának 1822-ben volt egy peres ügye, mely több évre is elhúzódott, ugyanis még 1831-ben is voltak tárgyalások. Báró Muranyecz Horváth Antal volt a felperes, aki bizonyos kövek vásárlása és a tartozások nem rendezése miatt perelte be a következő alpereseket: Zsigmond édesapját, idősebb Bernáth Zsigmondot, aki a második alperes volt; Fodor András 3. rendi alperest. Az első és negyedik rendi alperesek neve nem derül ki a levéltári forrásból, csupán csak 1. és 4. rendi alperesekként vannak említve, akik szintén többször nem jelentek meg, vagy maguk helyett megbízottat küldtek a tárgyalásra.¹⁶

Ung megye másodalispánja ekkor Biharfalvi Nemes Lőrincz, a tiszti főügyész Pálóczi Horváth Simeon, a szolgabíró pedig Tekesházi Tabódy Sándor volt, akik fontos szerepet töltek be a per során.¹⁷ Id. Bernáth Zsigmond és a 3. alperes, Fodor Sándor, bár törvényesen meg voltak hívva az 1822. június 4-i tárgyalásra, sem ők, sem a törvényes megbízottjuk nem jelentek meg és semmilyen védelmet nem nyújtottak be a mentségükre, ami miatt a felperes többször kérte a elmarasztalásukat, ami alatt azt érthetjük, hogy amennyiben a bíróság elmarasztalja őket, következménnyel kell számolniuk, ami pénz kifizetését takarta magában. Minden egyes tárgyalás Ungváron zajlott, ami ekkor Ung megye mezővárosa volt.¹⁸

A per konkrét tárgya azok a kövek voltak, melyeket ismeretlen célra vásároltak meg még az 1809-10-es években. 1822-ben az egyik tárgyalás során a név szerint nem ismert negyedik alperes mentségére azt hozta fel, hogy azokat a köveket nem vették, hanem kölcsön kapták. id. Bernáth Zsigmond 1821-ben válaszolt egy neki küldött levélre, mely tartalmazta a kifizetni való adósság árát is a kövek után, mégsem fizetett ki semmit sem, emiatt a levél szerzője kérte a perbe idéztetését. Az 1808-ban vásárolt 10 öl kőért 3 restantiát (fizetési hátralékot) és 10 krajcárt tett. Ezekért kellett 14 forintot és 40 krajcárt fizetnie tartozásként, amit a másodalispán felszólítására sem tett meg. Az adósságok törlesztésének eredményeképpen 1822. május 12-én édesapja megkapta Teleki Balogh Mihálytól az adósság törlesztése fejében a tarnóci Benteki György jobbágyot szolgálatra. Balogh Mihály erről levélben értesítette Ung megye tiszti főügyészét, Pálóczi Horváth Simeont 1822. június 3-án.¹⁹

¹⁵ Steinfeld Béla: *Emlékbeszéd, melyet néhai nagyemlékű bernáthfalvi Bernáth Zsigmond Úr felett elmondott Tarnócon, 1882. január 31-én Orbán József, sárospataki tanár.* Sárospatak, 1882. 6.

¹⁶ Kárpátaljai Területi Állami Levéltár (KTÁL), 4. fond, op. 4, zb. 330.

¹⁷ U.o.

¹⁸ U.o.

¹⁹ KTÁL, 4. fond, op. 4, zb. 330.

Az említett peres irat bizonyítja azt, hogy bár komoly tisztséget és nevet viselő családról van szó, mégis akadnak komolyabb bírósági ügyek is, melyek a családot is érintik. Ezen a peren kívül számos per van, mely a Bernáth családhoz kapcsolódik. Ilyen például a Bernáth Anna által indított ifj. Bernáth Zsigmond és felesége elleni örökösödési per 1852-63 között.²⁰ Zsigmond testvére, Anna a családi birtok felosztását szerette volna elérni, ugyanis a szülei még 1812-ben készítettek egy végrendeletet, melyben az állt, hogy a családi birtokot fel kell osztani és ki kell adni a fiú ágat illető birtokokból a leánynegyed, illetve a szülők által elidegenített ősi birtokokért kártérítés kell megítélni. A per végül azzal zárult, hogy megtörtént a családi birtok felosztása, amelynek értelmében Anna megkapta a tarnóci birtokot, 185 hold föld pedig közös osztály alá került.

A politikai tisztséget viselők mellett megtalálhatóak voltak olyanok is a családban, akik a művészet és az irodalom terén alkottak nagyokat, mint például Bernáth Gáspár, vagy más néven Bernát Gazsi, aki humoristaként tevékenykedett 1810 és 1873 között. Emellett számos népdal, mint például *Az alföldön halászegény vagyok én* és a *Sötét felhők kerekednek az égen* című népdalok átköltése is az ő nevéhez köthető.²¹ A család a kezdetektől fogva kiemelkedő szerepet játszott a vallás terén. Sokan úgy tartották őket számon, mint a református hit védelmezőjét. Olyan fontos tisztségeket töltöttek be, mint egyházmegyei gondnok, de voltak olyanok is, akik református lelkészként tevékenykedtek. Ilyen volt például Bernáth Lajos, aki a teológia tanulmányok befejezése után 1830-tól Tenken szolgált református lelkészként. Számos családtag akadt, akik védelmezték a református hitet, és zsinatokon is részt vettek. Zsigmond egyik nagybátyja, Bernáth József például az 1790-91-es budai protestáns zsinaton vett részt, ahol erősen kiállt a protestánsok érdekeiért.²²

A Bernáth család tagjai között mindenképpen említést érdemelnek Zsigmond gyermekei is, amelyek közül néhányan édesapjuk példáját követve igencsak fontos szerepet töltöttek be Magyarország életében. Bernáth Dezső volt az, aki leginkább követte édesapja példáját úgy a tevékeny és becsületes jellemét, mint a hazaszeretetét illetően. Az Ung című folyóirat 1907. évi kiadása úgy jellemezte Bernáth Dezsőt, mint hazaszerető, hazájáért mindent feláldozó és gyűlöletet nem ismerő embert. 1841-ben született Tarnócon. Édesapjához hasonlóan ő is jogi tanulmányokat folytatott, majd követte apja példáját az országgyűlési tevékenységeket illetően. Fontos politikai szerepet töltött be, mint miniszteri megbízott, és mint országgyűlési képviselő 1876–1896 között. 1862–1867 között pedig tanácsjegyzőként tevékenykedett a királyi táblánál. 1870-ben miniszteri titkár lett a Földművelés-, Ipari és Kereskedelmi Minisztériumnál.²³ Élete

²⁰ Törvényszéki Csarnok 1872. 14. évfolyam 1. szám.

²¹ Bernáth László és ifj. Bernáth László: *A bernáthfalvi bernáth család története*. 20.

²² Sarkady István: *Hajnal. Arcképekkel és életrajzokkal díszített album*. Bécs, 1867. 329.

²³ Ung. 1907. évi 3. szám. 3.

során édesapjához hasonlóan ő is fontos szerepet töltött be a református vallás történetében, ugyanis egyházmegyei főgondnokként is tevékenykedett apja, Bernáth Zsigmond után többek között az ő főgondnoksága alá került az ungtarnóci református egyházközség. Dezső sokat alkotott az irodalom terén is: 1868-ban megírta *Magyarország selyemtenyésztete* című művét, később pedig Kleopátra történetét, amit lefordítottak francia nyelvre is. Nagyon jó barátságot ápolt gróf Apponyi Alberttel, akinek nemcsak barátja, hanem támogatója is volt.²⁴ A Bernáthfalvi Bernáth család fotóalbumai között található egy fénykép is, mely Bernáth Dezsőt és Apponyi Albertet ábrázolja farsangi jelmezben. A fotó szoros és jó barátságukról árulkodik.²⁵

Zsigmond legidősebb fia, Bernáth Kálmán, fontos szerepet töltött be 1848-1949 folyamán. Kezdetben önkéntesként, majd pedig tizedesként szolgált a kilencedik honvédszászlóaljnál. 1848 szeptemberében kinevezték a huszonegyedik zászlóalj hadnagyának. Részt vett a délvidéki harcokban is.²⁶

A család tagjai közül azon személyek kerültek kiemelésre, akik főbb tisztségeket töltöttek be növelve ezzel a család tekintélyét, mint például a királyi szolgálatot teljesítők, főispánok, hadnagyok.

²⁴ Ung, 1907. évi 3. szám: 3.

²⁵ Kálmán Éva: Enyészet havában. *A bernáthfalvi Bernáth család fotóalbumai*.

²⁶ Bernáth László, ifj. Bernáth László: *A bernáthfalvi Bernáth Nemzetség története*. 13.

II. FEJEZET

BERNÁTH ZSIGMOND, MINT POLITIKUS ÉS MINT BIRTOKOS

2.1 Bernáth Zsigmond élete és munkássága

Bernáth Zsigmond 1790. október 20-án született Szabolcs vármegyei Mándokon, magyar birtokos családban id. Bernáth Zsigmond és Bárczay Sára gyermekeként. Édesapjától, aki Ung vármegyének az alispánja és országgyűlési követe volt, szigorú és gondos neveltetést kapott. Édesanyjával kapcsolatban a szakirodalom úgy fogalmaz, hogy mindig gondos háziasszony volt és gyermekei neveltetésében szeretett osztozni a férjével.²⁷ 1849-ben bekövetkezett haláláig fontos szerepet játszott gyermekei életében.

A korszak, amiben Zsigmond nevelkedett igencsak sokrétű volt. Orbán József, sárospataki tanár szerint a szellemi és nemzeti ébredés korszaka volt egyaránt. Nagyon nagy hatással voltak Magyarországra a francia forradalom eszméi. Politikai téren még jelen volt az abszolutizmus, a tudományt pedig többnyire a humanizmus uralta. De már megjelentek új eszmék is, mint például a szabadság, jogegyenlőség, alkotmányosság és egyre erősebb lett a nemzeti érzület is.²⁸

Bernáth Zsigmond tanulmányait Kassán kezdte meg a királyi gimnáziumban ahol filozófiát tanult, majd a Kassai Királyi Jogakadémián folytatta. Az akadémia befejezése után jogot ment tanulni Pestre. De nemcsak Pesten, hanem Bécsben és Sárospatakon is tanult jogot, amit Sárospatakon fejezett be a kollégiumban egyik tanára, Kövy Sándor vezetésével. A tanulmányok befejezése után joggyakornokként, vagyis jurátusként tevékenykedett Pesten Vay József mellett. Már az 1811-es országgyűlésen is részt vett, de csak, mint távollévő követ. Gróf Török Józsefet és báró Podmaniczky Jánost képviselte, akik megvoltak hívva az országgyűlés főrendi házába, de nem tudtak elmenni, ezért megbízták maguk helyett Zsigmondot.²⁹ Távollévő követként nem volt olyan fontos szerepe ezen az országgyűlésen, hiszen a távollévő követek csak az alsóházban vehettek részt és szavazati joguk sem volt. Ugyanakkor jó lehetőség volt ez az országgyűlés számára, hogy megismerkedjen a jogi élettel, a szokásokkal és rendszerrel.³⁰

1812-ben sikeres ügyvédi vizsgát tett és megszerezte az ügyvédi diplomát. Ezután ahhoz a szokáshoz híven, amely az 1848 előtti korszakot jellemezte hazatért a birtokára, Bereg megyébe, melyet a szüleitől kapott és annak igazgatásával, mezőgazdálkodással foglalkozott. A korszakban bevett szokás, hogy azoknak a birtokos családoknak a fiai, akik megszerezték az

²⁷ Sarkady István: *Hajnal. Arczképekkel és életrajzokkal díszített album.* 329.

²⁸ Steinfeld Béla: *Emlékbeszéd.* 6.

²⁹ Sarkady István: *Hajnal. Arczképekkel és életrajzokkal díszített album.* 329.

³⁰ Steinfeld Béla: *Emlékbeszéd.* 6.

Sarkady István: *Hajnal. Arczképekkel és életrajzokkal díszített album.* 7.

ügyvédi diplomát hazatértek a saját megyéjükbe és várták, hogy a tehetségük megfelelő teret nyisson nekik a közéletben. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a frissen diplomázott, fiatal, tehetséges ügyvédek várták, hogy felfigyeljenek rájuk szűkebb pátriájukban. Zsigmond a mezőgazdaság mellett a politikai életet sem mellőzte túlságosan, míg Bereg megyei birtokán élt, ugyanis rendszeresen részt vett a megyegyűléseken, úgy Ung, mint Bereg megyében. Többek között ezeken a megyegyűléseken ismerték fel azt, hogy milyen jól ért a jogtudományhoz, és, hogy mennyire érdeklődik a közügyek iránt. Ebből kifolyólag nem sokáig foglalkozott mezőgazdálkodással, ugyanis tehetségének és tevékeny jellemének köszönhetően 1816-ban megválasztották Bereg megye főszolgabírójának.³¹ Főszolgabíróként a feladatai közé tartozott az egész megye ügyeinek az intézése, a katonaállítás ellenőrzése, a lakosság összeírásának felügyelete, különböző kötelezettségek, mint például a közmunka végrehajtása, illetve az utak, hidak stb. építésének a felügyelete is az ő hatáskörébe tartozott. Teljes mértékben alá volt rendelve az alispánnak. Az ő utasításait kellett végrehajtania.

Bereg és Ung vármegye között Zsigmondért egyfajta vetekedés zajlott, ugyanis a politikai szerepe nagyon megosztott volt a két vármegye között. Így fogalmaz ezzel kapcsolatban a Pesti Hírlap: „...s tettdús élete jóformán egyenlő arányban oszlik meg a két megye szolgálatában, mely úgy szólván vetélkedve karról-karra vette át, e kitűnő férfiút, ki mindig elménckedett azon, hogy ő ilyen kétkulacsos lutheránus, mert még megyéje is kettő van.”³² A vetekedést támasztja alá az is, hogy miután Ung megye főszolgabírónak választotta, erre válaszul Bereg megye szinte rögtön megválasztotta törvényszéki bírónak, 1825-ben pedig országgyűlési követének, ahol az ellenzék soraiban tevékenykedett.³³

1822-ben házasságot kötött Bay Katával, L. Bay István és Tolcsvay Bónis Katalin lányával. Kata 1802. április 22-én született Nyírmadán. Negyvennégy évig voltak házastársak, ugyanis felesége 1866. február 25-én, 63 évesen szélütés következtében elhunyt. A házasságuk során hat gyermek született: Ilona, Sára (1825-1906), Kálmán, Szeraphin (1826-1902), Eugénia (1833-1923) és Dezső (1841-1907). Zsigmond igyekezett gyermekei számára a lehető legjobb tanulmányokat biztosítani és mindenben támogatni őket, amiben csak tudta. Feleségét illetően az Ungvári Közlöny úgy nyilatkozik, hogy gondos háziasszony és jólelkű ember volt, aki mindig, mindenben támogatta férjét és gyermekeit.³⁴ Zsigmond pedig hű, szerető férj és családapa volt. Gyöngéd, jóakarátú, ugyanakkor igazságos emberként élt. Az egész családot a vallásosság jellemezte. Kezdetektől fogva fontos szerepet játszottak a református egyház életében. Zsigmond is, akárcsak családjának többi tagja komolyan vette az egyházi ügyeket, ezért 1860-ban

³¹ Pesti Hírlap, 1882, 4. szám: 12

³² Pesti Hírlap: 1882, 4. szám: 12

³³ Sarkady István: *Hajnal. Arczképekkel és életrajzokkal díszített album.* 330.

³⁴ Ungvári Közlöny, 1917. évi 258. szám: 285

csatlakozott egy küldöttséghez, melynek egy feliratot kellett Bécsbe vinnie, amely az egyik református egyházkerület vallási sérelmeit tartalmazta.³⁵ Ezen kívül számos protestáns zsinaton is részt vett, ahol akárcsak az országgyűléseken kiállt a vallási sérelmek tárgyalása és rendezése mellett. Jellemének igencsak pozitív és mindenképp említésre méltó oldala, hogy tevékenysége nemcsak az országgyűléseken volt jelentős. Odafigyelt az ország olyan fontos közügyeire is, mint például az oktatás. 1861-ben a Sárospataki Református Főiskolának adott adomány összegéből két Havasalföldről érkező fiatal diák tanulhatott az akadémián neki köszönhetően.³⁶ Igyekezett mindig úgy cselekedni, hogy tetteivel a Magyarország érdekeit szolgálja.

Egész életében részt vett a magyar politikai életben és mindig a hazáját képviselte. Ezen cselekedetét maga a király is méltatta azáltal, hogy nyolcvannyolcadik születésnapja alkalmából gratulált neki.³⁷ Két évvel később, 1879-ben a kilencvenedik születésnapja alkalmából a Protestáns Egyházi Lapban olvashatunk a születésnapja alkalmából rendezett ünnepségről, melyet október 20-án ünnepeltek családi körben Tarnócon.³⁸ Az ünnepségen, melyet Zsigmond nyitott meg egy rövid imával a családi birtokon, a családtagokon és rokonokon kívül számos tisztségviselő is részt vett. Az eredeti terv az volt, hogy együtt elmennek a templomba imádkozni, de ez a rossz idő miatt nem volt megvalósítható. Az ima után Böszörményi József, Ung megye alispánja fejezte ki üdvözlését saját maga és a tisztikar nevében. Az ő köszöntését Lavathy József megyei aljegyző köszöntése követte, aki a megye üzeneteit tolmácsolta. A köszöntés után átadták Bernáth Zsigmondnak I. Ferenc József üdvözlő levelét. Az üdvözlő levél átadása után Szabó András nyújtotta át a tiszáninneri egyházkerület köszöntését. A felköszöntések sorát maga Bernáth nyitotta meg azzal, hogy a királyt köszöntötte beszédében. Ezután Maky Dániel köszöntötte Zsigmondot, akinek igencsak figyelemfelkeltő volt az előadása. A köszöntők között találhatjuk Rojko Béla ungvári ügyvédet is.³⁹ A lap azt sem mulasztja el megemlíteni, hogy Zsigmond fia, Dezső és felesége, Patay Mária jelentősen kitettek magukért az ünnepséget illetően, amelyen körülbelül 50-60 vendég, 25 rokon, unoka és dédunoka volt jelen. Igen nagy szeretettel fogadták a vendégeket, mindenből a legjobbat akarták nyújtani úgy Zsigmondnak, mint a vendégeknek is.⁴⁰ Nem sokkal később, 1882. január 28-án hunyt el családi birtokán, Tarnócon a családja körében. Halálának híre számos sajtóban is megjelent. Ilyenek voltak például a Protestáns Egyházi és Iskolai Lap, a Pesti Hírlap és a Vasárnapi Újság is. A Protestáns Egyházi és Iskolai Lap 1882. február 5-én megjelent 25. évfolyamának hatodik számában a temetésével kapcsolatban olvashatunk információkat. A temetésre a lap szerint 1882.

³⁵Vasárnapi Újság, 1882. 29. évfolyam, 6. szám: 82.

³⁶Pesti Napló, 1861. 12. évfolyam, 3279. szám. 47.

³⁷Pesti Hírlap, 1882, 4. szám.: 12

³⁸Protestáns Egyházi és Iskolai Lap: 1479

³⁹Protestáns Egyházi és Iskolai Lap: 1481

⁴⁰Protestáns Egyházi és Iskolai Lap: 1481.

január 31-én került sor. Délután öt órakor helyezték be koporsóját az egyszerű, családi sírboltba Tarnócon. A lap szerint a temetésen jelen volt Ung megye főispánja, tisztkara, a megyei járásbírók, ügyvédi kar, a görögkatolikus káptalan képviselői, az ungvári tanári kar képviselői és még sokan mások. Az Ung megyei református lelkészi kar koszorúján a következő felirat állt: „az Ungi Református Egyházmegye buzgó gondnokának.”⁴¹ Így emlékeztek meg arról, hogy kiemelkedő szerepet játszott a reformátusok életében, illetve arról is, hogy hosszú éven keresztül ő volt az ungtarnóci református egyházmegye gondnoka. Halála után az Ungtarnóci Református Egyházközség gondnoki posztját Kovács Károly tanácsbíró és segédgondnok vette át. A gyászszertartást a sárospataki főiskolai énekharang kezdte meg halotti énekekkel. Ezután Homoky Antal, tarnóci lelkész mondott imát és beszédet, majd pedig Orbán József, sárospataki tanár foglalta össze Zsigmond életrajzát és tevékenységét röviden.⁴² Gyászbeszédében a következőképpen fogalmazott az elhunyttal kapcsolatban: „Mi mindnyájan elvesztettük egy letűnt század történelmének egy élő könyvét, melynek minden lapján a polgári hűség, a családi szeretet és életbölcsesség voltak följegyezve.”⁴³ Egész életét úgy élte le, hogy az igazságosság, a józanság, a haza és emberszeretet jellemezték őt. Szeretett jótkonykodni, soha nem feledkezett meg azokról, akik szükségre szorultak. Ezek az erények tették őt megbecsültté nemcsak a családjában, hanem a társadalom szemében is.

A Pesti Hírlap 1882. január 30-31.-i számában a halálával kapcsolatban azt olvashatjuk, hogy a halálhírt Ungvárról jelentik távirat formájában: „Bernáth Zsigmond, Ung megyének 1811-1847-ig követe, 1848-49-ben főispánja, a kaposi kerületnek két ízben országgyűlési képviselője, f. hó 28-án meghalt s temetése 31-én lesz Tarnócon.”⁴⁴ Ha össze akarunk hasonlítani a sajtóban olvasható cikkeket, amelyek róla szólnak, ugyanazt mondhatnánk el, nagy tiszteletnek és megbecsülésnek örvend a közéletben.

⁴¹ Protestáns Egyházi és Iskolai Lap, 1882, 25. évfolyam, 37. szám: 189.

⁴² U.o.

⁴³ Steinfeld Béla: *Emlékbeszéd*. 4.

⁴⁴ Pest Hírlap, 1882, 4. szám: 5.

2.2 Bernáth Zsigmond szerepe ungtarnóci birtokosként

A Bernáth család egyike a régi magyar birtokos családoknak. Birtokaik nemcsak Ung, hanem Abaúj, Zemplén és Szabolcs megyében is voltak. A házasságoknak köszönhetően Északkelet-Magyarország összes megyéjében élt egy-egy személy a családból, amelyből számos alispán, főispán, illetve országgyűlési követ került ki. A 19. században a Bernáth család igen fontos szerepet töltött be Ung megyében. Idősebb Bernáth Zsigmondnak és családjának ebben a megyében voltak birtokai. Ung megye akkori alispánja Sztrippán élt feleségével Bárczay Sárával és gyermekeivel.⁴⁵ Bereg megyében is volt birtokuk, amit 1812-ben Zsigmondnak adtak, miután letette az ügyvédi vizsgát. Egy rövid ideig mezőgazdasággal foglalkozott ezen a birtokon. Később visszakerült Ung megyébe, ahol Ungtarnócon élt a feleségével, Bay Katalinnal. Egyes források szerint a Bernáth család már 1625 óta volt birtokos család Tarnócon.⁴⁶ Bernáth Zsigmond nemcsak Ung megye, hanem Ungtarnóc életében is fontos szerepet töltött be, többek között, mint jelentős földekkel rendelkező birtokos. Nagy szerepet vállalt Ungtarnóc vallási életében is. Több éven keresztül volt az Ungtarnóci Református Egyházközség főgondnoka. Ezt a templomot 1861-ben újjáépítették és kiegészítették egy lelkészlakkal. Az építés költségeit egy nagybirtokos asszony, Horváth Mária állta, aki a Tarnóc közelében lévő kis faluban, Pinkócon élt gazdag nagybirtokosként. Sok pénzt és adományt szánt iskolák és templomok építésére.⁴⁷ Létrehozott Ung megyében egy egyházmegyei alapítványt is, amelyet később maga, Bernáth Zsigmond vezetett, emellett hozzájárult száz forinttal a lelkészi nyugdíjalap növeléséhez is.⁴⁸ Horváth Mária egyike volt azoknak, akikről Mikszáth Kálmán a *Különös házasság* című regényében Döry Mária szerepét mintázta. Az ungtarnóci templom teljes újjáépítése 1875-ben fejeződött be. Ekkor már Bernáth Zsigmond volt az, aki, mint ungtarnóci birtokos és, mint az ungtarnóci református gyülekezet főgondnoka hozzájárult jelentősebb mértékben az újjáépítéshez és annak befejezéséhez. A templom még alaposabb tatarozása és a hozzáépítés pedig már Zsigmond fiának, Dezsőnek a főgondnoksága alatt történt 1877 és 1907 között.⁴⁹

Bernáth Zsigmond, mint ungtarnóci birtokos a 19. század első évtizedeiben kezdett kitűnni, mint Ung megye vezető tisztségviselője, majd, mint országgyűlési követ, aztán pedig egyházmegyei tisztségviselő.⁵⁰ Követi működésénél mindenképpen meg kell említeni azt, hogy nagy híve volt a jobbágyfelszabadításnak. Ebben az ügyben Kossuth Lajos mellett foglalt állást. Az 1848. március végi vitákban elítélte azt az akkor még tervezett felhívást, mely az úri földek

⁴⁵Evva Margit: *A Bernáth család a családi krónikákban*. Sátorajaujhely, 2005.

⁴⁶Szilágyi Miklós: *Személyes emlékezet, élettörténet, szépirodalom*. In: *A jobbágyvilág emléke Ungtarnócon (a 20. század végén)*. Kalligram, 2018: 227

⁴⁷Szilágyi Miklós: *Személyes emlékezet, élettörténet, szépirodalom*. 223.

⁴⁸Steinfeld Béla: *Emlékezés*. 15.

⁴⁹Szilágyi Miklós: *Személyes emlékezet, élettörténet, szépirodalom*. 226

⁵⁰Vasárnapi Újság, 1882, 29. évfolyam. 6. szám: 81

megművelése érdekében ingyen robotra kérte volna fel a volt jobbágyokat.⁵¹ Szilágyi Miklós *Személyes emlékezet, élettörténet, szépirodalom. A jobbágyvilág emléke Ungtarnócon* című munkájában, megemlíti egy Bernáth Dániel nevű ungtarnóci földesurat, aki nagy valószínűséggel, bár források nem támasztják alá azonos Bernáth Zsigmonddal. A fentebb idézett forrás szerint a Dánielként említett személy a jobbágyfelszabadítás után saját maga közölte a jobbágyaival, hogy megszűnt az úrdolga, és szabadok.⁵² Családját illetően a Törvényszéki csarnok című lap 1872-ben kiadott 14. évfolyam 1. számában olvashatunk egy perről, mely a Bernáth család tagjai között zajlik a családi birtokok öröklését illetően.⁵³ Maga a per 1852-ben indult. A felperesek között volt Lónyay Bernáth Anna, Zsigmond egyik testvére, Lónyay Karolin (Vladár Józsefné), Lónyay Ilona (Vladár Kristófné). Az alperes pedig maga Bernáth Zsigmond és felesége Bay Katalin volt. 1858. december 4-én az örökösödési osztálypert kiegészítették egy keresetlevéllel, majd 1863-ban átkerült a per az eperjesi kerületi táblabíróhoz. A felperesek, tehát Lónyay Bernáth Annáék kérték a családi birtok felosztását a keresetlevélben. Anna és Zsigmond édesapja, idősebb Bernáth Zsigmond 1849. szeptember 26-án hunyt el, de a szülők, tehát id. Bernáth Zsigmond és felesége, Bárczay Sára még 1812-ben készítettek egy végrendeletet, melyben az állt, hogy fel kell osztani a birtokot; a fiúágot megillető birtokból a leánynegyedek ki kell adni és a szülők által elidegenített ősi birtokért kárpótlást kell megítélni. A per vége az lett, hogy felosztották a családi birtokot. Voltak földek, melyek közös osztály alá kerültek. A tarnóci birtokból például 185 hold föld jutott közös osztály alá. A családnak az alábbi helyeken is voltak birtokai, melyeket szintén felosztottak: Ördarmán, Homokon, Szerednyén, Mátyócon, Palágykomarócon, Ráton, Szürtén, Tégláson, Bátfán, Bajánházán, Kaszonyban, Szernyén, Hliviscsén és Porúbkán. Ezek a birtokok az alperest, tehát Zsigmondot illették, így közös javak alá csak a befektetések kerültek. További birtokok találhatóak még Jesztrében, Szürnyegen, Nagyerdőn, Szilvásújfaluban, Györgyiben, Bernáthfalván és Szinán, melyek felosztás alá kerültek.⁵⁴ A fentebb felsorolt birtokokból is látszik az, hogy Ung megye jelentős földbirtokos családja volt a Bernáth család nem csak a 19. században, hanem már jóval korábban is.

⁵¹Szilágyi Miklós: *Személyes emlékezet, élettörténet, szépirodalom.* 220-229

⁵²Szilágyi Miklós: *Személyes emlékezet, élettörténet, szépirodalom.* 227.

⁵³Törvényszéki Csarnok, 1872, 14. évfolyam, 1. szám: 3.

⁵⁴Törvényszéki Csarnok: 3.

III. FEJEZET

BERNÁTH ZSIGMOND SZEREPE A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉSEKBEN

3. 1 A magyar reformkori országgyűlések leírása, felépítése.

A reformkorban az országgyűlést, vagyis a „diétát” a király hívta össze Pozsonyba. Minden országgyűlés kétkamarás volt, azaz alsó és felsőtáblából, vagy más néven alsó- és felső házról állt, melyek jogilag nem különültek el egymástól, azonban mégis külön üléseztek. A felsőtábla tagjai születési jogon vehettek részt az országgyűléseken, ők voltak a zászlósúrak, főispánok, grófok, hercegek, bárók és a katolikus püspökök. A nádor volt az, aki a felsőtábla ülésein elnökölt. Ha a nádor valamilyen oknál kifolyólag nem tudott elnökölni a helyettese, vagyis az országbíró elnökölt helyette.

Az alsóházban a király által kijelölt személynök elnökölt. Itt a vármegyék és a szabad királyi városok vettek részt. A vármegyéket az általuk választott követek képviselték. A választott követ mindig az őt megválasztó véleményét képviselte, saját véleményüket, meggyőződéseiket nem követhették szabadon. A vármegye és a küldők által írásban megfogalmazott utasításokhoz kellett igazodniuk.⁵⁵ Ez azt jelentette, hogy csak a követutasítások alapján járhattak el, csak abban az esetben szólalhattak fel vagy szavazhattak, ha az a követutasításban elő volt írva. Amennyiben ellenkezően cselekedtek akár le is válthatták őket.

Az érdemi viták nem a rendes országos üléseken zajlottak, hanem a nem hivatalos kerületi üléseken. Négy kerületi ülés volt: Dunáninnen, Dunántúli, Tiszáninnen, ahová Ung és Bereg vármegyék tartoztak és a Tiszántúli, ahová pedig Máramaros és Ugocsa vármegyék tartoztak.⁵⁶ Az országgyűléseken részt vettek főnemesek, ám nem közvetlenül, hanem választott követ révén. Az alsó táblán a Magyar Királyság 52 vármegyéjének két-két követe döntött, ez összesen 104 személy volt, akiknek egyenkénti szavazati joguk volt. A szabad királyi városok is küldtek egy-két követet, akiknek csak egy szavazati joguk volt összesen. Ők a tanácskozásokon vettek részt élénkebben. Előfordult, hogy több száz távollévő követ is megjelent az országgyűlésen, az ő szerepük többnyire a megfigyelésre korlátozódott, ugyanis szavazati joguk és beleszólásuk az ügyekbe még nem lehetett.⁵⁷ Az országgyűlésre maga a király küldött meghívó levelet a következő rendek tagjainak: a mágnásoknak, főpapoknak, báróknak, nemeseknek és szabadvárosoknak. A főrendi családok minden egyes huszonnegyedik életévét betöltött férfi

⁵⁵ Molnár András: *„Tekintetes Karok és Rendek!” Zala megye országgyűlési követutasításai és követjelentései 1825-1848.* Zalaegerszeg, 2003. 5.

⁵⁶ Dancs György: *Északkelet-Magyarország története 1790-től 1914-ig. A nemzeti ébredés kezdetétől a reformkor végéig.* In: *Kárpátalja története. Örökség és kihívások.* Főszerk.: dr. Csáthy György. Beregszász-Ungvár, 2021. 241.

⁵⁷ Gergely András: *Magyarország története (1790-1918).* Budapest, 1990. 29.

tagját személyesen kellett az uralkodónak meghívnia.⁵⁸ Előfordult, hogy a diéta elején, az első feliratokban a rendek tiltakoznak az ellen, hogy valakit nem hívtak meg. Legtöbbször a fiatal mágnások maradtak ki a meghívottak közül, ennek az volt az oka, hogy nem minden esetben tudtak róla, hogy időközben betöltötte a huszonnegyedik életévét, azaz hivatalosan is felnőtté vált. Maga az országgyűlés fontos ceremonális közösségi események színterei is voltak. Ilyen volt például a megnyitó, a berekesztés és a koronázás alkalmai. A fontosabb eseményeknél a mágnások nagyobb számban jelentek meg, míg a hétköznapi üléseken kevesebb számban. Az országgyűlést azzal nyitották meg, hogy felolvasták a királyi indítványokat, melyekben az uralkodó javasolta, hogy miről is hozzanak törvényt. A rendek válasziratban fejtették ki a saját álláspontjaikat, melyeket a viták után fogalmaztak meg. Ha ez megtörtént az országgyűlés munkája kettévált. Az első körben a törvénysértéseket, sérelmeket tárgyalták meg, kérték az uralkodó orvoslását. A második körben pedig már törvények alkotásával foglalkoztak. Az alsó tábla készítette a törvényjavaslatot, amely üzenet formájában átkerült a felsőtáblához. Válaszüzenetben fejtették ki a felsőházhoz tartozók, hogy egyetértenek-e a törvénnyel vagy sem. Előfordult, hogy a felsőház tagjai nem értettek egyet valamivel, vagy éppen módosítást kértek, ilyen esetben akár több hónapig is eltartottak az üzenetváltások. Ha egyetértés volt a táblák között a közös feliratokat felküldték az uralkodóhoz, aki leiratban válaszolt. Ha egyetértett az uralkodó a felirattal a törvényeket életbe léptették, ha viszont nem értett egyet, akkor újra kezdődtek az üzenetváltások.

3.2. Országgyűlések 1825–1867 között

3.2.1 Az 1825–1827-es és 1830-as országgyűlések

Ezen országgyűlés 1825 szeptembere és 1827 augusztusa között ülésezett. I. Ferenc József nyitotta meg. Ez volt az az országgyűlés, melyet sokan az első reformországgyűlésnek tekintenek, mivel hosszú idő után került ismét összehívásra és számos korszakot meghatározó folyamat indult el ekkor. 1825-től kezdve Metternich kancellár igen fontos szerepet töltött be a magyar ügyek rendezésében. Ferenc József többek között az ő tanácsára tartotta fenn és erősítette meg a rendi alkotmányt.⁵⁹ Az országgyűlésre kitűzött cél a királyi udvar részéről az adómegajánlás, illetve az 1791–1795 közötti operátumok, vagyis a rendszeres bizottsági munkálatok megtárgyalása volt. A rendek részéről azonban más volt napirenden, ugyanis ők felhozták az elmúlt tizenhárom év sérelmeit, követelték azt, hogy a beszedett adót számítsák be a megajánlott adóba. Kérték, hogy alkossanak törvényeket az alkotmány védelmére. Ebbe beletartozott az is, hogy legalább három évente hívjanak össze országgyűlést, illetve az, hogy a

⁵⁸Dobszay Tamás: A rendi országgyűlés utolsó évtizedei (1790-1848). Budapest, 2019. 53.

⁵⁹Pajkossy Gábor: *Az abszolutizmus és a rendiség utolsó küzdelmei. Az első reformtörökvések.* In: *Magyarország története a 19. században.* Főszerk.: Gergely András. Budapest, 2005. 151-152.

vármegyék szabadon érintkezhessenek egymás között. Megállapodtak az adó összegében. Több törvény is született ezen az országgyűlésen, ilyenek voltak például az adózó népesség összeírásáról és a jobbágytelket művelő nemesek adóztatásáról szóló törvények. A rendek és a királyi udvar között egyfajta kompromisszum jött létre, ugyanis az udvar lemondott a rendeleti úton való kormányzásról és megerősítette az 1791-es törvényeket. Mindenképpen említést érdemel az is, hogy ez volt az az országgyűlés, melyen életre hívták a Magyar Tudós Társaságot, melyből később Akadémia lett, és melynek létrejöttében kiemelkedően fontos szerepe volt Széchenyi István grófnak, ugyanis ő volt az, aki egyévi jövedelmét ajánlotta fel annak létrehozására 1825 novemberében, a kerületi ülésen.

Bernáth Zsigmondnak számára ezen az országgyűlésen számos komolyabb feladatai is voltak. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a kiemelkedő tevékenységei ezzel az országgyűléssel kezdődtek meg, ahol Ung vármegyének a követe és főszolgabírója volt.⁶⁰ Országgyűlési beszédeit latin nyelven tartotta. Barátai, kortársai és követtársai úgy tartották róla, hogy nagyon jó szónok, nagyon jól beszélt a latin nyelvet. Előfordult, hogy jobban ki tudta magát fejezni latin nyelven, mint magyarul. Sokat tett társaival együtt azért, hogy a magyar nyelvet köztanácskozási nyelvvé tegyék. Egyik beszédében úgy nyilatkozott ezzel kapcsolatban, hogy „ön maga alatt vágja a fát, mert — úgymond — ő magyar nyelven nem lesz képes oly szabatosan magát kifejezni, mint latin nyelven.”⁶¹ Ennek ellenére bátran kiállt a magyar nyelv hivatalossá tétele mellett.

Az 1830-as országgyűlésen már megbízták néhány közérdekű törvénycikk szerkesztésével. Kiállt amellett, hogy a magyar nyelv köznyelvként is terjesztve legyen, felemelte szavát a jobbágyok helyzetének javítása érdekében, a tagosítás és a vallásos sérelmek ügyében is.⁶² Ezen országgyűlésen szintén Ung megyét képviselte, mint követ. A magyar nyelv kérdését illetően sikerült elérni az 1830-as országgyűlésen, hogy törvénybe iktatták azt, hogy a Magyar Királyi Helytartótanács köteles magyarul levelezni a törvényhatóságokkal és a Kúriának is magyarul kell ítéletet mondania.⁶³

Maga az országgyűlés 1830. szeptember 8-ra volt összehívva Pozsonyba. Ez volt a korszak egyik legrövidebb országgyűlése, amely szeptember 23-án kezdődött és december 20-án már be is fejeződött, az országgyűlést nem tudták következő évben folytatni oka a kolerajárvány fenyegetése volt. A főbb eredmények azok lettek, hogy kinyomtatták az 1827-ben kiküldött bizottságok jelentéseit, hogy a megyék is megvitathassák azokat. A rendek a királyi kérésből

⁶⁰ Weber S. Lajos: *Felséges I. Ferentz Ausztriai Császár, Magyar és Cseh Koronás királyától, Posony szabad királyi várossában, 1825. esztendőben, Szent Mihály havának 11. napára rendeltetett Magyar országgyűlésnek írásai*. Pozsony, 1825, 1826, 1827. 1747

⁶¹ Steinfeld Béla: *Emlékbeszéd*. 8.

⁶² Steinfeld Béla: *Emlékbeszéd*. 9.

⁶³ Romsics Ignác: *Magyarország története*. Budapest, 2017. 327.

lefaragtak ugyan, de megszavazták az újonclétszámot. A király kiterjesztette a magyar nyelv jogosítványait. Magyar nyelvűvé vált a bíraskodás és a közigazgatás, és csak az lehetett ügyvéd, aki tudott magyarul. Fontosabb tárgykörei voltak ennek az országgyűlésnek az adómegajánlás, az újoncajánlás, a koronázási, illetve a közismeretekre való ajánlás. További tárgykör volt az egyházi kiadások kérdése, és azok vezetése. Felmerült a Duna szabályozásának kérdése is. Tárgyalásra kerültek az öröklődési- és a pénzviszonyok is.⁶⁴ A királynak négy fő feladata volt ezen az országgyűlésen. Az első V. Ferdinánd trónörökös megkoronázása, a második a reformmunkálatok kinyomtatása és a megtárgyalása. A harmadik feladata volt az újoncok megajánlása, a negyedik pedig, hogy az országgyűlés alatt ne szüneteljen a törvénykezés. A négy feladat közül mindössze csak kettőt sikerült teljesíteni, ugyanis V. Ferdinándot megkoronázták, és a negyediket, melynek keretében negyvennyolcezer újoncot szavaztak meg.⁶⁵

3.2.2 Az 1832–1836-os országgyűlés

Az 1832-36-os országgyűlés az egyik legnevezetesebb magyar országgyűlések között szerepel. Az 1830-assal ellentétben ez volt a kor leghosszabb országgyűlése. Eredetileg 1831 októberére volt tervezve, ám az ekkor kitörő kolerajárvány miatt egy évvel későbbre halasztották.⁶⁶ 1832 decemberében kezdődött és 1836 májusáig tartott. Ezt tekintjük az első igazi reformországgyűlésnek. Első helyen volt az úrbéri kérdés tárgyalása, mely a jobbágy és a földesúr viszonyával foglalkozott.⁶⁷ Majd csak ezután következtek a törvénykezési bizottság munkálatai. Az volt ezzel a kormány célja, hogy magához ragadja a kezdeményezést, illetve az ellenzéken belül meghasonlást próbáljon elérni.⁶⁸ Két fő politikai eszme volt ebben az időszakban az uralkodó, ez pedig nem más, mint a konzervativizmus és a liberalizmus. A konzervatív csoportot, amely a királyt pártolta, az 1832-36-os országgyűlésen a felsőházban József nádor és Cziráky Antal képviselte.⁶⁹ Zsigmond a liberális eszmék képviselői között foglalt helyet, akikkel szabadelvű és gyökeres reformokat szerettek volna elérni. A reformok terén az elért eredmények a következők voltak: 1833-ban elfogadták a jobbágytelkek haszonélvezetének szabad adásvételét; korlátozták az úriszék hatáskörét; törvénycikk született a jobbágyok személyi és vagyoni biztonságáról. Szerették volna az önkéntes örökváltság bevezetését, ám ezt az uralkodó elvetette. Az önkéntes örökváltság azt takarta volna magában, hogy a jobbágy tulajdonává válhatott volna az úrbéres telek, de ezért cserébe pénzbeni kárpótlásban kellett volna

⁶⁴ 1830-ik esztendőben Szabadkir. Pozsony városában tartott Országgyűlés Jegyzőkönyvének és Irományinak Mutató lajstroma. Buda, 1843. 3-4; 44.

⁶⁵ Történeti irodalom. Adatok az 1830-ik évi Országgyűlés Történetéhez. Közli Vaszari Kolos. Győr. 1885.

⁶⁶ Dancs György: *Északkelet-Magyarország története 1790-től 1914-ig.* 242

⁶⁷ Gergely András: *Magyarország története (1790-1918).* Budapest, 1990. 30

⁶⁸ Veliky János: *Polgárosodás és szabadság. Magyarország a XIX. században.* Budapest, 1999. 72

⁶⁹ U.o. 74

részesítenie a tulajdonosát.⁷⁰ Az úrbér kérdése mellett előtérbe kerültek olyan kérdések, mint például a magyar nyelv ügye, Magyarország és Erdély közötti unió, illetve Partium visszacsatolása.⁷¹ Egészen új volt az országgyűlés előkészítése a megszokotthoz képest. A megyék a követeknek adott utasításokat nyílt ajtóknál, nyilvánosan tárgyalták meg. Ezt azért tették, hogy a reformtervekről mindenki tudomást szerezzen és a véleményt is szabadon ki lehessen nyilvánítani. A követek az országgyűlésen történt események nyilvánosságra hozatala céljából szerettek volna országgyűlési újságot létrehozni, amit cenzúra nélkül szerettek volna megjelentetni az országgyűlési beszédekkel együtt. Azonban ezeket az ötleteket a kormány elvetette, így csak a követi jelentések és kézíratos beszámolók maradtak használatban.⁷² Illetve Kossuth Lajos kézzel írt, cenzúra nélküli lapja, az Országgyűlés Tudósítások is igyekezett tájékoztatást adni az országgyűlésen történekről.⁷³ Kiemelendő még néhány intézkedés, melyről törvény született ezen országgyűlésen. Ezen intézkedések között található az, hogy elfogadtak egy közlekedési törvényt, mely meghatározta a csatornák és vasútvonalak irányát, adómentességet biztosított azoknak a magánvállalkozóknak, akik bekapcsolódtak az építkezésekbe, illetve kimondta azt, hogy az 1842-ben épülő Lánchíd használatáért származástól eltekintve mindenkinek hídvámot kell fizetnie. Erről a kérdéssel az országgyűlésnek 1835. március 8-án sikerült döntést hoznia, az országgyűlés negyedik ülésén, melynek kiküldöttségi tagjai között ott találhatjuk Bernáth Zsigmondot is.⁷⁴ A nyelv kérdést illetően is született határozat. A törvényhozás nyelve hivatalosan is a magyar lett a latin helyett.⁷⁵

Zsigmondot politikai hovatartozását illetően Völgyesi Orsolya *Vármegyei követek az 1832-1836. évi országgyűlésen a titkosrendőri jelentések tükrében* című munkájában az ultrabalosok közé sorolja, míg követtársát, Petrovay Istvánt⁷⁶ a jobboldalhoz tartozónak tekinti. Tisztségüket illetően Petrovay István másodalispán, Zsigmond pedig táblabíró volt.⁷⁷ Mindketten a Tiszán inneni kerületből Ung vármegyét képviselték.⁷⁸ Szintén ezen az országgyűlésen őt,

⁷⁰Romsics Ignác: *Magyarország története*. Budapest, 2017. 327

⁷¹Pajkossy Gábor: *Az abszolutizmus és a rendiség utolsó küzdelmei. Az első reformtörekvések*. In: *Magyarország története a 19. században*. Főszerk.: Gergely András. Budapest, 2005 (151-152. old)

⁷²Veliky János: *Polgárosodás és szabadság*. 76

⁷³Dancs György: *Északkelet-Magyarország története 1790-től 1914-ig*. 242

⁷⁴Felséges Első Ferencz Ausztriai Császár, Magyar és Cseh Ország Koronás Királyától Po'sony szabad királyi várossába 1832-ik esztendőben, karácson havának 16-ik napjára rendeltetett Magyar Ország' Gyűlésének Írásai. Pozsony, 1836. 104.

⁷⁵Romsics Ignác: *Magyarország története*. Budapest, 2017. 327

⁷⁶Petrovay István 1831-35 között Ung megye másodalispánja volt. Táblabíró és második követ is volt az országgyűlésen. Az 1832-36-os országgyűlésen B. Zsigmond követtársa. Gyakran szavazott Zsigmond utasítása ellen, ha ő nem volt jelen, többek között ilyen volt az úrbéri 5. törvénycikk is. Ellene szavazott annak ellenére is, hogy határozott instrukciója volt arra, hogy támogassa a törvénycikket. Az ilyen hasonló negatív tulajdonságai miatt sokan nem szerették és még a követi megbízását is vissza akarták vonni.

⁷⁷Völgyesi Orsolya: *Vármegyei követek az 1832-1836. évi országgyűlésen a titkosrendőri jelentések tükrében*. Korall 70. 2017. 84-108.

⁷⁸Felséges Első Ferencz Ausztriai Császár, Magyar és Cseh Ország Koronás Királyától Po'sony szabad királyi várossába 1832-ik esztendőben, karácson havának 16-ik napjára rendeltetett Magyar Ország' Gyűlésének Írásai.

Fekete Ferencet, Siskovics Józsefet⁷⁹ és Kölcsy Ferencet kerületi jegyzőnek választották, emellett megbízták őket több országgyűlési felirat megfogalmazásával és az úrbéri törvénycikkek szövegezésével. Részt vett a vallási sérelmek taglalásában is. Ebben az időszakban Magyarországon a katolikus vallás volt vezető szerepben, Fényes Elek statisztikai adatai alapján Ung megyében huszonnégyezer százhuszonegy fő tartozott ebbe a vallási felekezetbe. A katolikus vallásfelekezeten kívül jelen volt még a református, a görögkatolikus, az evangélikus és a zsidó felekezet is. A legnagyobbnak a görögkatolikus számított hatvannégyezer hatszáznegyven fővel.⁸⁰ Vezető szerepben a Katolikus Egyház volt, ezért a többi felekezet úgy érezte, hogy el van nyomva és kevesebb a joga. A protestáns egyházak például ebben az időszakban állami felügyelet alatt álltak, de autonómiával rendelkeztek, szabadon tarthattak zsinatokat és rendezhették az ügyeiket, többek között az iskolaügyeiket. A protestánsok követelték az egyenlőséget és azt, hogy a felekezetek anyagi szükségleteit, beleértve az oktatásiakat is, az állam fizesse. A sérelmek közé tartozott az is, hogy megnehezítették az emberek áttérését egyik vallásról a másikra, illetve megszabták, hogy a vegyesházasságokból született gyermekeknek milyen vallásúnak kell lennie. Zsigmond az országgyűlésen ez ügyben tett felszólalásában egyetért követtársaival abban, hogy az ügyet a felsőház elé kell terjeszteni, de határozottan hangsúlyozza, hogy, egészítsék ki a javaslatot, hogy elkerüljék a félreértéseket a felterjesztés indokait illetően. Véleménye szerint az evangélikus apának az 1790. évi 26. törvénycikk szerint joga van ahhoz, hogy a vegyes házasságból született fiúgyermek követhesse az ő vallását. Hangsúlyozza, hogy ezt semmi féle reverzális, vagyis ígéret nem vonhatja kétségbe, vagy írhatja felül. Szeretné, ha mindez világosan és egyértelműen bele kerülne a jegyzőkönyvbe is.⁸¹ Kiállt az egyének szabadsága és szabad döntéshozatala mellett. A vegyes házasságok kérdése nemcsak arra terjedt ki, hogy a fiúgyermek melyik vallást kövesse, hanem arra is, hogy mi történik a vegyes házasságot kötött személyek válása esetén. A követek többsége szerint mindkét fél vallási szokásait és szabályait tiszteletben kell tartani és biztosítani kell az egyenlőséget. Zsigmond szerint az egyenlőséget úgy lehet elérni, ha a felek a saját vallásuk szerint ítélik meg. Felszólalására válaszként az elnök kiemelte, hogy a katolikus vallásnál a házasságot nem lehet felbontani, de az evangélikus fél számára engedélyezett házasságkötés nem befolyásolhatja a katolikus fél vallási szokásait.⁸² Tudniillik a katolikus vallásban a házasság

Pozsony, 1836. 902

⁷⁹ Völgyesi Orsolya: *Vármegyei követek az 1832-1836. évi országgyűlésen a titkosrendőri jelentések tükrében.* *Korall* 70. 2017. 84–108.

⁸⁰ Dancs György: *Északkelet-Magyarország története 1790-től 1914-ig.* 247

⁸¹ Felséges Első Ferencz ausztriai császár, Magyar, és Cseh ország koronás királyától Posony szabad királyi várossába 1832-dik esztendőben, karácson havának 16-dik napjára rendeltetett Magyar ország' gyűlésének jegyzőkönyve. Pozsony, 1832-33. 337.

⁸² Felséges Első Ferencz ausztriai császár, Magyar, és Cseh ország koronás királyától Posony szabad királyi várossába 1832-dik esztendőben, karácson havának 16-dik napjára rendeltetett Magyar ország' gyűlésének jegyzőkönyve. Pozsony, 1832-33. 98-99.

nem más, mint az Isten előtt megkötött szent szövetség férfi és nő között, így az érvényesen megkötött és elhált házasság felbonthatatlan. Abban az esetben bontható csak fel pápai engedéllyel, ha bizonyítást nyer a házasság érvénytelenül történő megkötése.

A talált, vagy nevelt gyermek vallását illetően a következőképp vélekedett: amennyiben a gyermek felfogadása jog, akkor a befogadó szülő szabadon dönthet arról, hogy milyen vallásban szeretné nevelni az örökbefogadott gyermeket. Kötelesség esetén azonban az örökbefogadó szülőnek kötelessége a gyermek vallásos nevelését irányítani. Úgy véli, hogy az örökbefogadott gyermek vallási nevelése az erre vonatkozó vallási jogok, illetve törvények figyelembevételével kell, hogy megtörténjen.⁸³

Nevéhez kapcsolódik a tagosítás indítványozása is, mely később királyi szentesítést is nyert. A tagosítás lényege az, hogy a földbirtokosok szétszórt birtokait egységesítik és egyben kapják vissza a földjeiket. Az összevonásnál mindenképpen figyelni kell arra, hogy az új birtok értéke megegyezzen a régi értékével. 1836-tól kezdődik meg az országban a szétszórt birtokok egyesítése. A birtokok egyesítése nemcsak a gazdák számára lett volna előnyös, hanem a mezőgazdaság számára is, hiszen könnyebb megművelni egy olyan földet, mely egy darabban van, mint egy olyan birtokot, amely szétszórtan található, amellett, hogy a megművelés is hosszas időt vesz igénybe, külön időt igényel az is, hogy a földművelő átmenjen egyik helyről a másikra. A tagosítással viszont a földek is megművelhetőbbek lettek volna, sokkal átláthatóbbá vált volna az egységesítés által a gazdaság is. Mint mindennek ennek is vannak árnyoldalai, ugyanis az egységesítésnek következtében a zsellérek, akik csak kismértékű földeket vehettek bérbe, most elesnének attól, hogy bérbe vegyék ezeket. Számos ellenzője akadt a tagosításnak, ugyanis a családok nem akartak újítást ilyen téren, hozzá voltak szokva a régihez. Nehezen váltak meg azoktól a földektől, melyeket évtizedeken, egyes családok esetében századokon keresztül birtokoltak a családtagok. Amivel kárpótolni igyekeztek őket az az, hogy figyeltek arra a tagosítás során, hogy minden földesúr ugyanannyi és legalább olyan jó minőségű földet kapjon vissza, mint ami elkerült tőle a folyamat során.⁸⁴ Számos ellenérv után végül végbement a folyamat, melyet még évekkel később is fontos tényezőnek tartottak a kisbirtokokat illetően is.

⁸³Felséges Első Ferencz ausztriai császár, Magyar, és Cseh ország koronás királyától Posony szabad királyi várossába 1832-dik esztendőben, karácson havának 16-dik napjára rendeltetett Magyar ország' gyűlésének jegyzőkönyve. Pozsony, 1832-33.113.

⁸⁴Matlekovits Sándor: *A földbirtok a nemzetgazdaság jelenlegi álláspontja szerint rendezve. Különös tekintettel Magyarországra törvényhozására.* Pest, 1865. 47-53.

3.2.3 1839–1840-es országgyűlés

Ez az országgyűlés 1839 júniusában vette kezdetét, ahol a királyi udvar a kompromisszumra igyekezett törekedni a rendekkel. Ennek eredményeképpen amnesztiát kaptak a politikai foglyok, megszűntek a folyamatban lévő perek, mint például Lovassy, Wesselényi és Kossuth pere.⁸⁵ Sikerült az újonc és adókeret meghatározása is, amely harmincnyolcezer fő lett.⁸⁶ Zsigmond ezt a létszámot sokallta. Egyet nem értését azzal indokolta, hogy békeidő van, így nincs szükség ennyi katonára, elég lenne csak húszezer fő is. A kevesebb létszám az ország gazdaságára nézve is jelentős hatással lett volna, ugyanis minél több munkára képes embert vesznek el, annál gyengébb a gazdálkodás.⁸⁷

Fő cél volt a kormányzat és a rendek részéről is az, hogy lebontsák a rendiség jogi alapjait és megteremtsék a polgári berendezkedés kereteit.⁸⁸ A szólásszabadság ügye a diéta végéig napirenden maradt. Zsigmond, mint Ung vármegye követe bátran kiállt a szólásszabadság joga mellett, és amellett, hogy azt a gyakorlatban is alkalmazzák. Egyik országgyűlési felszólalásában kiemeli, hogy hiába van meg a jog, ha nem lehet alkalmazni. Ebben szeretett volna változást elérni.

Továbbra is kérdés volt a magyar nyelv ügye, ugyanis bővítették annak közéleti használatának körét, azonban a kormány a teljes magyarnyelvűséget továbbra is elvetette. A bővítés magában foglalta azt, hogy az országgyűlési feliratok, a törvényhatósági ügykezelés és a levelezés magyar nyelven zajlott, illetve törvény született arról is, hogy három év elteltével az anyakönyvezésnek is magyarul kell lezajlania. Törvény született az önkéntes örökváltságról, amelyet másképpen neveznek még engedőleges örökváltságnak is, ugyanis, ahhoz, hogy megvalósulhasson és a személyek megválthassák tartozásaikat mindkét fél engedélyére szükség volt.⁸⁹ A jobbágyok helyzetét illetően igen kedvezően alakult a helyzet, ugyanis megszilárdították az örökösödési jogaikat. Az örökösödést illetően felmerült egy olyan kérdés, hogy csak a fiú gyermekeknek lehet e örökölni a szülői vagyont, vagy a leánygyermeknek is része lehet az örökségben. Zsigmond ezen kérdésben tett felszólalásában hangsúlyozza azt, hogy az az igazságos, ha mindketten egyformán részesednek az örökségből, azonban erre vonatkozólag törvény írja elő, hogy a férfiak örökölhettek. A leányok pedig csak abban az esetben részesülhetnek az örökségből, amennyiben a férfiak kihaltak. Nem értett egyet azon

⁸⁵Pajkossy Gábor: *Az abszolutizmus és a rendiség utolsó küzdelmei. Az első reformtörekvések.* In: *Magyarország története a 19. században.* Főszerk.: Gergely András. Budapest, 2005. 151-152.

⁸⁶Veliky János: *Polgárosodás és szabadság.* 85

⁸⁷Felséges Első Ferdinánd Ausztriai Császár, Magyar és Csehországoknak e' néven Ötödik Apost. Királyától szabad királyi Po'sony városába 1839-dik esztendei Szent-Iván havának 2-dik napjára rendeltetett Magyarország' Közgyűlésének Jegyző könyve. Pozsony, 1840. 104.

⁸⁸Romsics Ignác: *Magyarország története.* Budapest, 2017. 328

⁸⁹Csorba László - Velkey Ferenc: *Reform és forradalom 1790-1849.* Csokonai Kiadó, Budapest, Debrecen, 1998. 133

szándékkal, hogy az udvar ezt a törvényt megváltoztassa, ugyanis félt a következményektől és hatásoktól, melyeket a megváltoztatás okozhatott volna, főleg a jobbágyok esetében, akiknél a nevelés alacsony színvonalon van. Attól tartott, hogy abban az esetben, ha a lány gyermekek is örökölnék, akkor a férfiakból kivész az apa vagyonához való ragaszkodás, ami azt eredményezné, hogy az öröklött telkek elpusztulnának, tönkremennének. Ennélfogva inkább amellett állt ki, hogy csak a fiúgyermekek örökölhessenek.⁹⁰

Újdonságok is napirendre kerültek ezekben az években, ugyanis ez volt az első országgyűlés, mely foglalkozott a zsidóság emancipációjának kérdésével. Az alsótábla képviselői a teljes egyenjogúságot szerették volna elérni számukra, ám a főrendi táblán ez a javaslat megbukott. Azonban engedélyezték számukra a városokban való letelepedést, a gyáralapítást és azt, hogy részt vehettek a kézművesiparban és az értelmiségi körökben is. Az országgyűlés során Bernáth Zsigmond is azon követek sorában foglalt helyet, akik egyenjogúnak tekintették a zsidó embereket.

Elfogadták a váltótörvényt, amely a csődeljárás szabályozásával együtt jelentős mértékben javította a hitelt adók és hitelt felvevők biztonságát egyaránt. Mindenki számára lehetőséget adtak a szabad kereskedelemre és gyáralapításra. A peres eljárások esetén mindig figyelembe vették a polgári jogegyenlőséget.⁹¹ A váltó törvényekkel kapcsolatban Zsigmond úgy vélekedett, hogy mielőtt elfogadják a váltótörvényt, tudni kellene azt, hogy a külföldi váltóbizottságok hogyan viszonyulnak majd az új magyar törvényhez. Hangsúlyozza, hogy jó lenne meghallgatni más országok véleményét ezzel kapcsolatban.⁹²

Zsigmond ezen az országgyűlésen Deák Ferenc vezetésével részt vett a politikai befogatások, a sajtó, illetve a szólás szabadságát és az anyagi reformokat érintő váltótörvények tárgyalásában és a megalkotásukban is.⁹³ A Tiszáninneni kerületből Ung megyét képviselte, mint követ. Megyei tisztségét illetően pedig táblabíró volt. Nevét ott találhatjuk az országos Napló megbírálására kinevezettek jegyzéke között.⁹⁴ Az 1840. május 2-i ülésen az Ung vármegye által választott képviselő, Pribék Antal valamilyen oknál fogva nem tudott jelen lenni, ezért Zsigmond helyettesítette őt. Az 1839. június 15-én tartandó kerületi ülésen Somogy vármegye követével, Somsich Miklóssal együtt kiálltak azért a szokásért, hogy azon személyek, akik beszédet

⁹⁰Felséges Első Ferdinánd Ausztriai Császár, Magyar és Csehországoknak e' néven Ötödik Apost. Királyától szabad királyi Po'sony városába 1839-dik esztendei Szent-Iván havának 2-dik napjára rendeltetett Magyarország' Közgyűlésének Jegyző könyve. Pozsony, 1840. 35

⁹¹Pajkossy Gábor: *Az abszolutizmus és a rendiség utolsó küzdelmei. Az első reformtörekvések.* In: *Magyarország története a 19. században.* Főszerk.: Gergely András. Budapest, 2005 (151-152. old)

⁹²Felséges Első Ferdinánd Ausztriai Császár, Magyar és Csehországoknak e' néven Ötödik Apost. Királyától szabad királyi Po'sony városába 1839-dik esztendei Szent-Iván havának 2-dik napjára rendeltetett Magyarország' Közgyűlésének Jegyző könyve. Pozsony. 1840. 122

⁹³Steinfeld Béla: *Emlékbeszéd.* 9.

⁹⁴Felséges Első Ferdinánd Ausztriai Császár, Magyar és Csehországoknak e' néven Ötödik Apost. Királyától szabad királyi Po'sony városába 1839-dik esztendei Szent-Iván havának 2-dik napjára rendeltetett Magyarország' Közgyűlésének Írásai. Pozsony. 1840. 15

tartanak, vagy szólni kívánnak, maradjanak állva. Ebbe az ülés elnöke bele is egyezett.⁹⁵ 1839. augusztus 27-én a 30. ülésen nemmel szavazott azon javaslatra, hogy az országgyűlési költséget három hónapon át a nemesség fizesse, a költségek pedig az adózókat terhelik.⁹⁶ Nemmel való szavazását azzal indokolta, hogy a küldői azt az utasítást adták neki, hogy ne vállaljon semmi új terhet a nemességre. Az 1839. június 20-án tartott ötödik országos ülésen az országgyűlési Napló szerkesztését illetően úgy nyilatkozott, hogy a Naplóban az előadásokat csak kivonatban közölnék, mert a Napló célja nemcsak az, hogy biztosítsa a követeket, hanem az is, hogy tudassa a törvényhozás okait. Ezen javaslata azonban nem nyerte el a rendek tetszését, és elvetették a javaslatát.⁹⁷ A továbbiakban, június 6-án tartott hetedik ülésen Marczibányi Antal, Trenchényi követtel együtt volt időközi kerületi elnök. Közösén mutatták be a Gróf, Ráday Gedeon ügyében a második beadványt. Ráday Gedeon Pest vármegye követe volt. Királyi rendelettel eltiltották az országgyűléstől hűtlenség vádja miatt. Eltiltása ellen számos követ, többek között Deák Ferenc is felszólalt. A beadvány mellett ők mutatták be a jelenlévők névsorát és a kerületi naplóval kapcsolatos utasításokat.⁹⁸ Az 1839. szeptember 23-i országos ülésen kiáll az országgyűlés jogainak védelme, a követek szabad megválasztása és a szólásszabadság mellett.

A vallás terén felmerült egy olyan felvetés, hogy szerették volna a főrendek a római és a görög katolikus ünnepeket összevonni és áttenni vasárnapi napra, illetve csökkenteni szerették volna az ünnepek számát, mert úgy gondolták, hogy ez hasznos lenne az ipar és a gazdaság számára. Ez a kérdés már nem volt új sem az alsótábla, sem pedig a felsőtábla számára, ugyanis már 1832-ben is volt róla szó. Az alsótábla meg is egyezett és készített egy javaslatot, amit a főrendek elé terjesztettek, ám nem sikerült megtárgyalni őket, mivel csak akkor lehetett volna dönteni az ügyben, ha mindkét fél jelen van, így el kellett halasztani egy olyan alkalomra, amikor egységesen újra tudják őket tárgyalni. Zsigmond javaslatában kérte, hogy nevezzenek ki egy országos választmányt, mely minden vallásfelekezetet meghallgat, ezek alapján készít egy javallatot, amit majd a következő országgyűlésen tárgyalnak meg. Számos követ, többek között Somogy vármegye követe is egyetértett ezzel a javaslattal.⁹⁹

⁹⁵ Szerencs János: Az 1839-ik évi országgyűlési jegyzetek. Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság. Budapest, 1877. 28

⁹⁶ Szerencs János: Az 1839-ik évi országgyűlési jegyzetek. Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság.. 141.

⁹⁷ Felséges Első Ferdinánd Ausztriai Császár, Magyar és Csehországoknak e' néven Ötödik Apost. Királyától szabad királyi Po'sony városába 1839-dik esztendei Szent-Iván havának 2-dik napjára rendeltetett Magyarország' Közgyűlésének Jegyző könyve. Pozsony. 1840. 75.

⁹⁸ Felséges Első Ferdinánd Ausztriai Császár, Magyar és Csehországoknak e' néven Ötödik Apost. Királyától szabad királyi Po'sony városába 1839-dik esztendei Szent-Iván havának 2-dik napjára rendeltetett Magyarország' Közgyűlésének Jegyző könyve. Pozsony, 1840. 88.

⁹⁹ Felséges Első Ferdinánd Ausztriai Császár, Magyar és Csehországoknak e' néven Ötödik Apost. Királyától szabad királyi Po'sony városába 1839-dik esztendei Szent-Iván havának 2-dik napjára rendeltetett Magyarország' Közgyűlésének Jegyző könyve. Pozsony, 1840. 90

3.2.4. 1847–1848-as országgyűlés

Az 1847-48-as országgyűlést tekintjük az utolsó rendi országgyűlésnek. A vármegyékben már 1847 előtt megkezdődött a követutasítások szövegezése. A vezérvármegyék között Pest volt a legnagyobb, az ő utasítási voltak az irányadóak. A vármegye követei Szentkirályi Móric és Kossuth Lajos voltak.¹⁰⁰ Kossuth, amellet, hogy a vezérvármegye fontos szerepet játszó követe volt, az Ellenzéki Párt vezéralakjának szerepét is betöltötte, ugyanis őt választották meg az alsótábla vezérének. Vezető szerepéhez az is hozzásegítette, hogy ő volt a szerzője a követutasítások alapszövegének, melyeket 1847 októberében fogadtak el és hagytak jóvá. Ezek a követutasítások javarészt konkretizálták az Ellenzéki Nyilatkozatot, amely leginkább elvi jellegű volt. A felsőtábla vezetője pedig Batthyány Lajos volt.

Pest vármegye utasításai között ott volt többek között az is, hogy bírálta a kormány külpolitikáját. Egyfajta jelzés volt ez, hogy a külpolitika formálására Magyarország is igényt tartott. Pest határozottan leszögezte azt, hogy alkotmányos átalakításra van szükség a Habsburg Birodalom nyugati részének irányába.¹⁰¹ Szorgalmazta a felelős kormányrendszer életbe léptetését. Magyarország reformköveteléseinek közé tartozott az, hogy állami segítséggel végrehajtandó kötelező örökváltság legyen; az ősiség eltörlése, amely mellett a diéta során Ung vármegye követe és táblabírájaként Bernáth Zsigmond és küldői is felsorakoztak.¹⁰² További követelések között volt a rendek részéről a törvény előtti egyenlőség; az 1843 óta készen lévő büntetőtörvénykönyv életbe léptetése; a közteherviselés; országos pénztár felállítása; vámügy újjárendezése, amit egy Ausztriával kötendő vámszerződéssel szerettek volna elérni. Rendezni szerették volna a szabad királyi városok országgyűlési szavazatát; a szabad királyi városokon kívül a bányavárosok belső szerkezetét is szerették volna átalakítani alkotmányosabb módon. Meg szerették volna könnyíteni a hitelszerzést és a nemesi fekvő birtokok védelmét is erősíteni akarták, ezért be szerették volna vezetni a telekkönyvezést. Állandó törvényszékeket akartak állítani. A belkereskedelem és műipar fejlesztése is az intézkedések között található. Ennek érdekében a király hozzájárult a birodalom két része közötti vámvonal eltörléséhez. A közlekedés ügye sem maradhatott el az intézkedések sorából. Javítani akarták a közlekedési viszonyokat. Ennek érdekében a király elrendeli a Helytartótanácson belüli közlekedési osztály létrehozását. A közlekedés ügyében külön megvan említve a vasút és a Tisza szabályozásának az

¹⁰⁰ Veliky János: *Polgárosodás és szabadság*. 116

¹⁰¹ Pajkossy András: A reformkor (1830-1848). In: Magyarország története a 19. században. Főszerk.: Gergely András, Budapest, 2005. 233-235.

¹⁰² Felséges Első Ferdinánd ausztriai császár, Magyar- és Csehországnak e néven Ötödik Apost. királya által szabad királyi Pozsony városában 1847-ik esztendei Szent-András hava 7-ik napjára összehívott magyarországi közgyűlésnek naplója a tekintetes Karoknál és Rendeknél. Pozsony, 1847. 187.

ügye. Fontos szerepet kap a Partium visszacsatolása is, amit az 1836-os országgyűlésen elmulasztottak.¹⁰³

Magát az országgyűlést a király nyitotta meg 1847. november 12-én. A megnyitás után átadta a királyi előterjesztéseket a következő szavakkal: „Magyarország Rendeit itt látni örvendek. Atyai szándékomat a királyi előadások mutatják. Fogadják bizalommal.”¹⁰⁴ Közvetlenül a megnyitó után januárban megválasztották István főherceget, József nádor fiát utódjául, aki 1847 januárjára elhunyt.¹⁰⁵ Ez volt az első olyan országgyűlés, melyet a király magyar nyelven nyitott meg. A reformok terén kimondták az örökváltságot illetően azt, hogy a földesurat kényszeríteni lehet arra, hogy elfogadja az örökváltságot. Az a változat került elfogadásra, amelynek értelmében az úrbéri terhek megváltása csakis állami közbenjárással és teljes földbirtokosi kármentesítéssel valósulhatott meg. A tárgyalások középpontjában az előző országgyűléshez hasonlóan a szólásszabadság és az alkotmányos sérelmek voltak a középpontban. Nagy hangsúlyt kapott az adminisztrátori rendszer kérdése is, mely végigkísérte a tárgyalások menetét. Bizottsági keretek között megvitatásra kerültek még olyan ügyek is, mint a katonai élelmezés és elszállásolás kérdése, a városokat érintő reformok és a vukovár-fiumei vasút kérdése.¹⁰⁶

Bernáth Zsigmond nevét ott találhatjuk azon országos választmány tagjainak névsora között, kiket a vármegyék Bécsbe küldtek az országgyűlési teendők intézésére.¹⁰⁷ Az 1847-48-as országgyűlésen nem vállalt olyan komolyabb szerepet, mint a korábbi országgyűléseken. Igyekezett inkább csak mérséklő és mérséklő szerepet vállalni. Követtársával, ifj. Tabódy Pállal az ellenzéki utasításokat képviselte.¹⁰⁸ A diéta befejeztével úgy tért haza, hogy már az új rendet képviselte.¹⁰⁹ Az országgyűlési jegyzőkönyvekben igen kevés javaslata van feljegyezve, amelyet a diéta során tett. 1848. január 7-én a 18. ülés során az előlülő, azaz elnöklő személy azon javaslatára reagált, hogy küldöttséget hozzanak létre, amely üdvözli majd a nádor főherceget és a főrendeket az újév alkalmából. Zsigmond javaslata arra irányult, hogy az ülés elnöke is csatlakozzon ehhez a küldöttséghez, teljesítve ezáltal a követek kívánságát.¹¹⁰ Egy másik felszólalásában bírálja Pozsony vármegyét, aki ismeretlen ok miatt nem küldött követet az

¹⁰³ Deák Ádám: *Csanád vármegye képviselete a reformkori országgyűléseken 1825-1848*. Doktori (PhD) értekezés. Szeged, 2023. 263.

¹⁰⁴ Deák Ádám: *Csanád vármegye képviselete a reformkori országgyűléseken 1825-1848*. 262.

¹⁰⁵ Pajkossy András: A reformkor (1830-1848). 233-235.

¹⁰⁶ Veliky János: *Polgárosodás és szabadság*. 118

¹⁰⁷ Felséges Első Ferdinánd ausztriai császár, Magyar- és Csehországok e' néven Ötödik Apostoli királya által szabad királyi Pozsony városába 1847-ik esztendei Sz. András hava 7-ik napjára rendeltetett magyarországi közgyűlésnek irományai. Pozsony, 1847. 77.

¹⁰⁸ Dancs György: *Északkelet-Magyarország története 1790-től 1914-ig*. 237-271.

¹⁰⁹ Sarkady István: *Hajnal. Arczképekkel és életrajzokkal díszített album*. 330.

¹¹⁰ Felséges Első Ferdinánd ausztriai császár, Magyar- és Csehországnak e' néven Ötödik Apost. királya által szabad királyi Pozsony városában 1847-ik esztendei Szent-András hava 7-ik napjára összehívott magyarországi közgyűlésnek naplója a tekintetes Karoknál és Rendeknél. Pozsony, 1847. 82

országgyűlésre annak ellenére sem, hogy az országgyűlés a városban ülésezik, tehát a követek helyben voltak, mégsem küldtek senkit, pedig ez kötelességük lett volna. Zsigmond követként kéri a mulasztás okának megtárgyalását, többek között azt, hogy világosítsák fel az ott lévőket, hogy a királyi város miért cselekedett így. Tájékoztatást követelt arról is, hogy helyes-e amit a királyi város tett, illetve arról is, hogy miért nem sürgették a várost a követküldést illetően.¹¹¹ A diéta során az ő javaslatára, amit 1848. május 24-én tett az országgyűlés végére szerkesztenek egy egységes követi jelentést, amelyben mind a négy vármegye követének a jelentése szerepel. Ennek az egységes követi jelentésnek az elkészítésével Szentkirályi Móricot bízták meg.¹¹² A Századok című folyóirat 1952. évi kiadásában arról is olvashatunk, hogy 1848. március 14-én tett egy olyan javaslatot, hogy egy egységes és közös nyilatkozatban kell tájékoztatni a követek küldőit az országgyűlésen történt eseményekről. Ezt a javaslatát az országgyűlés el is fogadta.¹¹³

Az országgyűlésen összesen harmincegy törvényjavaslat nyert szentesítést, ezek közül a legfontosabbak között volt az, hogy törvénybe iktatták a független, felelős magyar minisztérium felállítását. Törvény született arról, hogy évenként hívnak össze országgyűlést Pesten. Döntés született arról, hogy az országgyűlési követeket népképviselő útján választják. A képviselők számát 377 főben határozták meg, emellett Erdély is küldhetett hatvankilenc képviselőt, amennyiben az erdélyi országgyűlés is elfogadja az uniót. Az ösiség mellett eltörlésre került a papi tized is. A vallás kérdését illetően a bevett vallások közé emelték az unitárius vallást. Törvényt alkottak a nemzetőrségről és a nemzeti színekről, jelképekről is.¹¹⁴

Az 1848-as tevékenysége nem ért véget az országgyűléssel, ugyanis kinevezték Ung vármegye főispánjának. Az Ungvári Közlöny megemlíti, hogy főispánná kinevezése után a Tisza Kálmán vezetése alatt álló balközép pártnak volt a tagja. Élénk tevékenységet folytatott Iványival, Madarással, Helfivel, Simonyival, stb. a Deák-párt elveinek a megdöntéséért.¹¹⁵ A főispáni választását követően tartott nemzetgyűlésen nem volt jelen a főrendi táblánál. De a szintén 1848-ban összehívott magyarországi és erdélyi protestánsok értekezletében, amelyet szintén Pesten tartottak, tevékeny részt vett.¹¹⁶ 1848-ban le akart mondani főispáni tisztségéről szembetegségeire hivatkozva, de ezt Kossuth Lajos nem engedélyezte számára.¹¹⁷ Amikor az 1848-as események egyre sűrűbbek és viharosabbak lettek jobbnak látta visszavonulni a

¹¹¹Felséges Első Ferdinánd ausztriai császár, Magyar- és Csehországnak e néven Ötödik Apost. királya által szabad királyi Pozsony városában 1847-ik esztendei Szent-András hava 7-ik napjára öszvehívott magyarországi közgyűlésnek naplója a tekintetes Karoknál és Rendeknél. Pozsony, 1847. 163

¹¹²Deák Ádám: *Csanád vármegye képviselete a reformkori országgyűléseken 1825-1848*. Doktori (PhD) értekezés. Szeged, 2023. 290.

¹¹³Századok, 1952: 592.

¹¹⁴Deák Ádám: *Csanád vármegye képviselete a reformkori országgyűléseken 1825-1848*. 286-287.

¹¹⁵Ungvári Közlöny, 1917, 258. szám: 285.

¹¹⁶Sarkady István: *Hajnal. Arczképekkel és életrajzokkal díszített album*. 330.

¹¹⁷Mód Aladár, Barta István, Ember Győző, I. Tóth Zoltán, Spira György: *Kossuth Lajos összes munkái XIII*. Budapest, Akadémia Kiadó, 1957.

politikától. A szabadságharc idején birtokán élt és mezőgazdasággal foglalkozott. Azonban nem sokáig bírta ki a politikai élet nélkül, ugyanis a protestáns egyházi és iskolai ügyekre vonatkozó legfelső rendeletek nagyon hamar felkeltették az érdeklődését. Részt vett az ez ügyekben tartott gyűléseken. Ahhoz, hogy ebben az időszakban kevésbé volt tevékeny a politikában jelentősen hozzájárult a forradalom és szabadságharc. A március 15-ei események nemcsak a követek politikai helyzetét befolyásolták, hanem a vármegyék helyzetét is. A befolyásoló tényezők között volt a Batthiány kormány megalakulása és az áprilisi törvények is, amiknek következtében jelentősen megváltozott a társadalmi berendezkedés is egy bizonyos szinten. Ekkorra már megtörténtek a követválasztások és a megyei választások is. A követek többsége egyetlen egy ember kivételével ellenzéki állást képviselt, ugyanis ifjabb Tabódy Pál a konzervatívokat képviselte.¹¹⁸ Felállították a helyi nemzetőralakulatokat és megkezdték a honvédek toborzását is. Az alábbi táblázatban láthatjuk összefoglalva a vármegyék követeit és tisztségeit:

¹¹⁸ Solymosi József: *Forradalom és szabadságharc Északkelet Magyarországon 1848-49-ben*. Doktori (PhD) értekezés. Budapest, 2009. 20.

1. Táblázat: A négy vármegye követeinek legfontosabb jellemzői

Név	Megye	Pártállás	Megyei tisztség	Országgyűlési tisztség
Asztalos Pál	Máramaros	ellenzéki	főszolgabíró	kerületi jegyző
Egry János	Ugocsa	ellenzéki	első alispán	
Bernáth Zsigmond	Ung	ellenzéki	táblabíró	
Lónyai Menyhért	Bereg	ellenzéki	táblabíró	
Mann József	Máramaros	ellenzéki	főszolgabíró	
Szintay János	Bereg	ellenzéki	főügyész	
Újhelyi Sándor	Ugocsa	ellenzéki	táblabíró	
if. Tabódy Pál	Ung	konzervatív	-	

Forrás: Solymosi J: *Forradalom és szabadságharc Északkelet Magyarországon 1848-49-ben.*¹¹⁹

A fentebbi táblázatban megfigyelhetjük azt, hogy az országgyűlésen a követek szinte mindegyike – egyetlenegy személy, Asztalos Pál kivételével – úgy volt jelen az országgyűlésen, hogy nem töltött be semmilyen tisztséget.

Bernáth Zsigmond politikai szerepével kapcsolatban ebben az időszakban azt mindenképpen meg kell jegyezni, hogy már elég idős volt, 58 éves, mégis fontos szerepet vállalt 1848 folyamán.¹²⁰ A forradalom ideje alatt egész végig kiállt a függetlenség eszméje mellett. 1848-ban bizonyítva kiállását, főispáni tisztséget vállalt Ung megyében, amelyet 1848. június 13-tól 1848 augusztusának közepéig töltött be, amikor is betegsége hivatkozva lemond a főispáni tisztségről.¹²¹ Azonban nem hosszú időre szól a lemondása, ugyanis a következő hónapban, tehát 1848 szeptemberében ismét ő lett a főispán. Azután, hogy először választják meg Ung megye főispánjának 1848 júniusában, nem foglalta el a helyét Pesten a főrendi táblánál a nemzetgyűlésen.¹²² Bernáth 1848. november 8. és 1849. február 4. között tevékenykedett Ung megyében kormánybiztosként is. Február 4-én szembetegsége hivatkozva lemond ugyan, de az országgyűlés munkájában továbbra is részt vesz. Helyette Eötvös Tamást¹²³ nevezik ki Ung megyében kormánybiztosnak. A kormánybiztosok feladatai közé tartozott a hadszervezés, a

¹¹⁹ Solymosi József: *Forradalom és szabadságharc Északkelet Magyarországon 1848-49-ben.* 21.

¹²⁰ Pesti Hírlap, 1882, 4. szám.

¹²¹ Molnár Ferenc: *Ung, Bereg, Ugocsa és Máramaros vármegyék történeti kronológiája (1790-1914), különös tekintettel a görög katolikus ruszinságra.* Beregszász, 2014: 52.

¹²² Sarkady István: *Hajnal. Arczképekkel és életrajzokkal díszített album.* 329

¹²³ Eötvös Tamás (1800–1867): Ung megye kormánybiztosa, Bereg megye alispánja. Emellett Beregszászon nemzetőrparancsnok volt, majd Bereg megyében nemzetőr őrnagy tisztséget is betöltött. 1848-49 fordulóján a munkácsi vár ideiglenes parancsnoka, majd 1849 májusától Bereg megye kormánybiztosa és főispánja.

hadkiegészítés, a hadfelszerelés, a hadsereg ellátásának felügyelete és biztosítása azokon a területeken, ahol tevékenykedtek. Mindezek mellett az intézkedési területükön képviselték a végrehajtó hatalmat a helyi önkormányzatok és az adott területen állomásozó haderő felé. Az ungi, beregi, máramarosi kormánybiztosok fő feladatai közé tartozott még a fentebb felsoroltakon kívül a határvédelem, a szorosok eltorlaszolása, a figyelő őrsök létrehozása és ezeknek a megszervezése.¹²⁴

1848. november 18-án az események hatására Bernáth, mint ungi főispán és kormánybiztos kapott az Országos Honvédelmi Bizottmánytól (továbbiakban OHB) bizonyos instrukciókat. A megye által kiállított honvédújoncok felszerelésére kapott százezer forintot négy részletben, valamint ezer puskacsövet igényelhetett az országos fegyvertárból. Azonban valami miatt a puskacsöveket nem vették át, ezért maga Kossuth gondoskodott arról, hogy azokat a puskacsöveket Ungvárra szállítsák. 1848 decemberében Szemere Bertalan Bernáthot, mint kormánybiztost, Boronkay Albert Zemplén megyei kormánybiztossal az élén kiküldi a határterületek leellenőrzésére és az átjárók eltorlaszolására. December végén, illetve január elején az OHB-től ismét pénzt kapott Bernáth a Jozef Woronieczky által toborzott alakulat költségeire, ez körülbelül tizenötezer forint összegű pénz volt.¹²⁵

Zsigmond Ungváron 1849. január 10-én levélben jelentette, hogy Jozef Woronieczky lengyel szabad-csapat parancsnok nála járt pénzért, de nem tudott neki adni, mivel a lengyel csapat részére kiutalt ötven ezer forint még nem érkezett meg. Azt is jelentette, hogy az ellenség Gálszécsre érkezett és ő az államjavakat elindította Debrecen felé. Kossuth Bernáth Zsigmondnak írt válaszlevelében jelezte, hogy mivel a Jozef Woronieczki számára utalt pénz nem érkezett meg, szükségesnek látja azt, hogy a kiutalt tizenötezer forintot Beregszászon fel tudja venni. Arra kéri Bernáthot, hogy értesítse erről Josef Woronieczkyt.¹²⁶

1849 januárjára gondok adódtak az Ung megyében toborzott újoncok felszerelésével kapcsolatban. Nem volt elég ruházat és pénz sem. Zsigmond ezt 1849. január 2-án jelenti Kossuthnak, aki igyekszik orvosolni a problémát. Jelzi Zsigmond felé, hogy a katonák felruházására szánt posztót mindenképpen pótolni fogják, és a megkéselt pénzt is meg fogják kapni. Jelzi válaszlevelében, hogy a pénz késésének nem az az oka, hogy nem akarnak küldeni, hanem az, hogy a kormány átköltözött Debrecenbe és még van néhány felfordulás az ilyen ügyeket illetően. A ruházat ügyében kérte Zsigmondot, hogy jelentse Debrecenbe, a kormány új székhelyére, hogy mennyi ruhára van szüksége azon kívül, amit maga is ki tud állítani. Bernáth Zsigmond, amellet, hogy Kossuthot tájékoztatta a problémákról, jelentést tesz arról, hogy megalakult a helyi honvédelmi bizottmány. Kossuth Lajos a válaszlevelében jelzi, hogy a

¹²⁴Solymosi József: *Forradalom és szabadságharc Északkelet Magyarországon 1848-49-ben.* 55.

¹²⁵Solymosi József: *Forradalom és szabadságharc Északkelet Magyarországon 1848-49-ben.* 66.

¹²⁶Mód Aladár, Barta István, Ember Győző, I. Tóth Zoltán, Spira György (1953): *Kossuth Lajos összes munkái XIV.*

honvédelmi bizottmány megalakulásáról csupán annyi információja van, amennyit Bernáth Zsigmond megírt neki a jelentésében. Ebből kifolyólag nem ellenzi, de nem is helyesli a bizottmány megalakulását, azonban azok társulati közrehatását szükségesnek látja. Kossuth kijelenti, hogy nem szeretné, ha a megalakult bizottmány befolyásolná a kormánybiztosi és főispáni tevékenységet. Arra kéri Bernáthot, hogy írjon számára egy bő felvilágosító jelentést a honvédelmi bizottmánnyal kapcsolatban, amelyben tájékoztatja őt annak a működéséről.¹²⁷

Bernáth Zsigmond 1848. december 6-án írt egy levelet Nánásy Károly századosnak, aki az ungvári hadfogadó parancsnoka, melyben utasítást ad arra a parancsnoknak, hogy maradjon a helyén és lássa el feladatait a nyugtatóványok beadásáig az újoncok kiállítása, felszerelése és az ezzel kapcsolatos ügyeknek a terén. Kérését azzal indokolja, hogy mivel korábban is a parancsnok látta el és felügyelte ezeket a feladatokat, jobb lenne, ha ő is fejezné be.¹²⁸

1848. december 15-én pedig Bernáth Zsigmond kapott egy kérelmet özvegy Juhász Pálnétól, akinek idősebbik fia a kilencedik Honvédszászlóaljnál katona, kisebbik fiát pedig Mátyóc településről vitték el katonának. Az özvegyasszony kéri, hogy kisebbik fiát engedjék haza, ugyanis ő volt az, aki gondoskodott róla betegsége miatt. Jelzi a levélben, hogy korábban már fordult a főszolgabíróhoz, Gálócsy Gusztávhoz és a másodalispánhoz is, ám kérését nem vették figyelembe, emiatt fordult a megye főispánjához.¹²⁹

1848. december 25-i levélben olvashatjuk, melyben Péterfi András, a 21. zászlóalj parancsnoka jelenti a felsőmagyarországi mozgó hadtest főparancsnokságának, hogy a vereckei útvonalat haderővel biztosították, ezért úgy egyeztek meg Szintay János kormánybiztos úrral, hogy a Rákos környéként összevont haderő, ami négy század honvédet, három század nemzetőrt és négy ágyút foglalt magába december 30-ára érkezik meg Ungváron keresztül Sátoraljaújhelyre. Bernáth Zsigmond biztosította azt, hogy Ungváron megerősíti néhány 100 emberrel ezt a csapatot.¹³⁰

Bernáth Zsigmond 1848-49-es tevékenységét illetően azt is meg kell említenünk, hogy Északkelet-Magyarországon, főleg Ung megyében az ő tevékenységének volt köszönhető a reguláris alakulatok, szabadcsapatok megszervezése.

3.2.5 Az 1861-es országgyűlés

Bernáth Zsigmond az 1861-es országgyűlésen szintén részt vett, mint Ung megye nagykaposi kerületének képviselője. A diéta során 1861. április 9-én tartandó második ülésen kilenc egyenlő osztályra osztották fel a tagokat. Ezek az osztályok igazoló bizottmányok voltak, melynek tagjai

¹²⁷ Mód Aladár, Barta István, Ember Győző, I. Tóth Zoltán, Spira György (1953): *Kossuth Lajos összes munkái XIV.*

¹²⁸ Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténeti Levéltár és Irattár 52b. Doboz/52b_21-52b_25 irat/52b_25_7a

¹²⁹ Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténeti Levéltár és Irattár 5. Doboz/5_301-5_360 irat/5_319

¹³⁰ Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténeti Levéltár és Irattár 6. Doboz/6_361-6_420 irat/6_414

közé csak olyan tagokat választottak meg, akik már átadták a megbízóleveleiket az országgyűlésen, illetve nincs rájuk semmiféle panasz. Összesen 296 olyan képviselő volt jelen a diétának ezen ülésén, akire nem volt panasz és a megbízólevele is átadásra került. Ezt a 296 főt osztották el kilenc osztályra. Az osztályok száma úgy kellett volna alakuljon, hogy nyolc osztály harminchárom fős, a kilencedik pedig harminckét főt foglalt magában. Azonban a megbízólevelek átadása nélkül a létszámok máshogy alakultak. Ezen eredményeket láthatjuk összefoglalva az alábbi táblázatban:

2. táblázat: Az igazolt országgyűlési képviselők osztályokba választott száma

Osztályok	Osztályokba sorozott, igazolt képviselők száma
I.Osztály	31
II.Osztály	29
III.Osztály	32
IV.Osztály	28
V.Osztály	28
VI.Osztály	33
VII.Osztály	27
VIII.Osztály	31
IX.Osztály	32
Összesen: 271	

Forrás: Hajnik K.: Az 1861. év április 2. Pesten összegyűlt országgyűlés
képviselőházának naplója. Pest, 1861. 6.

A táblázatban jól látható, hogy a 296 képviselőből összesen csak 271 személy volt igazolt, tehát olyan személy, aki már átadta a megbízólevelét, és akire panasz sem érkezett. Bernáth Zsigmond a VII. osztály tagjai közé tartozott, amely ahogy a táblázatban is látható, összesen 27 igazolt képviselőt számlált.¹³¹ Zsigmond nemcsak egyszerű képviselő tagként szerepelt ezen osztályban, hanem, mint elnök is, ugyanis őt választották meg osztályelnöknek. Nem sokkal később, a VIII. ülésen április 22-én derült fény arra, hogy Zsigmond ellen a nagykaposi kerület választói petíciót, panaszlevelet adtak be, melyben visszatetszést nyilvánítottak ellene, vagyis ellenvetést fejeztek ki a megválasztása ellen. Verekedéssel vádolták meg, ám ez bizonyítást soha nem nyert. Az országgyűlés XVII. ülésén, május 3-án el is vetették az ellene szóló panaszt a bizonyítékok hiánya és a késői beérkezés miatt.¹³² Az ellene beadott petíció végül az osztályokba való megválasztását nem befolyásolta, ugyanis a ház megalakulása után, 1861. április 21-én érkezett meg az elnökhöz. A későn érkezés miatt akár figyelmen kívül is hagyhatták volna az elnök megnyilvánulása szerint, azonban a formalitásnak megfelelően az igazoló bizottnánynak kiadták őket.¹³³ A következő ülésen, április 23-ai felszólalásában kiemeli, hogy azok szerencsésebb helyzetben vannak, akik ellen a ház megalakulása előtt adatott be panasz, ugyanis azon beadott petíció kivizsgálásra kerül és, ha bebizonyosodik, hogy a vádak alaptalanok, akkor az egész vizsgálat a képviselők becsületes jelleméről fog tanúskodni. Ezzel ellentétben, azok a személyek, akik ellen késve érkezett a panasz, kevésbé szerencsések, ugyanis nekik nem kerül kivizsgálás alá az ügyük, hanem bekerül az országgyűlési iratok közé. Hangsúlyozza, hogy harminchat évi országgyűlési tevékenysége során mindig tisztán és becsületesen végezte munkáját. Emellett kéri, hogy amikor a házszabályok helyreigazításáról lesz szó, akkor majd ő is előadhassa véleményét. Az április 30-án tartott ülésen kéri a felolvasott okirat kinyomtatását, hogy azzal az ott lévő képviselők is megismerkedjenek és személyesen is tanulmányozhassák, és ne csak hallják azt.¹³⁴

A május 7-én tartandó XIX. ülésen pedig képviselőtársa és az országgyűlés korelnöke, Pálóczy László halálát illetően tett felszólalásában kérte Hunkár Antal képviselőtársát, hogy foglalja el Pálóczy László helyét, és legyen ő a korelnök, ugyanis ő a legidősebb a képviselők között. Zsigmond kiemelte becsületes, tisztességes jellemét, illetve azt, hogy számos éven át

¹³¹ Hajnik Károly: Az 1861. év április 2. Pesten összegyűlt országgyűlés képviselőházának naplója. Pest, 1861. 5.

¹³² Osterlamm Károly: Az 1861. évi magyar országgyűlés I. Pest, 1861. 147.

¹³³ Hajnik Károly: Az 1861. év április 2. Pesten összegyűlt országgyűlés képviselőházának naplója. I. Pest, 1861. 27.

¹³⁴ Hajnik Károly: Az 1861. év április 2. Pesten összegyűlt országgyűlés képviselőházának naplója. 67.

részt vett a haza küzdelmeiben és az országgyűlés munkájában.¹³⁵ A XXXII. ülésen tartott felszólalásában pedig bírálta az osztrák kormány politikáját, melyet összehasonlított a magyar politikával. Az összehasonlításban végig hangsúlyozta a magyar politika és politikusok becsületességét az osztrák politikával szemben, amely érezhetően elnyomó szerepben tűnt fel a felszólalásban. Véleményével számos követársa is egyetértett.

A tevékenységét illetően az országgyűlésen említést érdemel az, hogy az ő indítványára nyomtatták ki Kolozs megye állandó bizottmányának azon levelét, mely sürgette az uniót Erdéllyel.¹³⁶

A követek lemondásával kapcsolatban nyilvánított véleményében azt fejtette ki, hogy amennyiben egy követ lemond, vagy megfosztják a követi tisztségétől addig, míg a választókerület nem küld új képviselőt maradjanak a helyükön, hogy a kerületek ne maradjanak szavazat és képviselő nélkül.¹³⁷ Erről a felvetéséről később indítványként törvényjavaslatot is beadott.

1861. június 5-én a XXXVII. ülésen nemmel szavazott arra a kérdésre, hogy Felírás legyen-e vagy nem a ház első felszólalása. A szavazás eredménye a következőképpen alakult: A 307 személyből 155 képviselő igennel, 152 nemmel szavazott tizennégyen pedig nem szavaztak, ugyanis 13 képviselő nem volt jelen, egy pedig nem adott szavazatot. A szavazatok eredményéből kifolyólag a ház első felszólalása felirat lett.¹³⁸ A nem szavazók és jelen nem lévők névsora kimaradt a jegyzőkönyvből, amit Zsigmond a XXXVIII. ülésen meg is jegyzett és kérte nevük felvételét. Neve ott szerepel 217 szavazattal a június 22-én létrehozott bizottmány tagjai között, melyet azért hoztak létre, hogy a megválasztott tagok elkészítsék az adó-ügy iránti határozatot.¹³⁹

3.2.6 Az 1865–1867-es országgyűlés korelnökeként

1865-ben, amikor összehívták az országgyűlést Ung megye Nagykaposi kerülete ismét megválasztotta követének. Ezen országgyűlésen már nemcsak képviselőként, hanem korelnökként is szerepet játszott. Ő volt az, aki megnyitotta az országgyűlést, illetve ő mutatta be a képviselő társait Budán az uralkodónak.¹⁴⁰ Az első országos ülés 1865. december 14-én kezdődött, amelyet maga Bernáth Zsigmond nyitott meg a délutáni órákban, fél kettőkor. Ezután, mint korelnök elfoglalta az elnöki széket, a képviselőtársai pedig közben éljenezték őt. A korelnök mellett, mint korjegyzők jelen voltak az ülésen: gróf Csáky Albin, báró Perényi

¹³⁵ Osterlamm Károly: Az 1861. évi magyar országgyűlés I. Pest, 1861. 157.

¹³⁶ Hajnik Károly: Az 1861. év április 2. Pesten összegyűlt országgyűlés képviselőházának naplója.67.

¹³⁷ Hajnik Károly: Az 1861. év április 2. Pesten összegyűlt országgyűlés képviselőházának naplója. II. Pest, 1861. 2.

¹³⁸ Hajnik Károly: Az 1861. év április 2. Pesten összegyűlt országgyűlés képviselőházának naplója.56.

¹³⁹ Hajnik Károly: Az 1861. év április 2. Pesten összegyűlt országgyűlés képviselőházának naplója. 1861 202.

¹⁴⁰ Sarkady István: *Hajnal. Arczképekkel és életrajzokkal díszített album.* 330.

Zsigmond, Szirmai Géza, gróf Zichy-Ferraris Viktor és ifjabb Zichy József.¹⁴¹ Ifjabb Zichy József olvasta fel a trónbeszédet, majd a jelenlévő képviselők tisztázták a házszabályok ügyeit. Mindezek után Deák Ferenc kérte a képviselőket, hogy adják be a megbízóleveleiket, hogy másnapra, tehát december 15-re össze tudják állítani a képviselők névsorát, hogy minél hamarabb megalakulhassanak az osztályok. Ezeknek az osztályoknak a megalakulása sorsolás alapján zajlott le. Az ülés tárgyai között ott találjuk a trónbeszéd és a házszabályok felolvasását. A királyi trónbeszéd hiteles másolatát Bartal György helytartótanácsi alelnök adta át Bernáth Zsigmondnak az országgyűlésre való megérkezésekor.¹⁴² A házszabályok felolvasását illetően Zsigmond úgy fogalmazott, hogy nem feltétlenül szükséges őket felolvasni, ha a képviselők is egyetértenek ebben, ugyanis akinek eddig nem voltak meg a ház szabályai, annak ki fogják nyomtatni, ezáltal pedig nem szükséges felolvasni őket. Mindemellett a tárgyak között volt az is, hogy elvetettek egy indítványt, mely azt tartalmazta volna, hogy adjanak az osztályoknak a képviselői megbízólevelek vizsgálatára irányadó nyilatkozatot.¹⁴³ Ennek a nyilatkozatnak az ötletét Zsedényi Eduárd vetette fel. Maga az indítvány az országgyűlési képviselők választását és a választások érvényességét illetően felmerülő panaszokkal és azoknak a kezelésével volt kapcsolatos. Zsedényi Eduárd megemlíti, hogy a házszabályok tíz paragrafusa szerint a választások érvényessége ellen a választókerületek követjelöltjei vagy választói tehetnek csak panaszt és ez a panasz is csak akkor érvényes, ha meg van alaposan indokolva. Az volt a célja az indítvánnyal, hogy megpróbálják a választásokkal és a panaszokkal kapcsolatos ügyeket gyorsabbá tenni, hogy ne kelljen ezekre akár hónapokat is várni. Ezt az indítványt Deák Ferenc is elvetette, mivel még ekkor nem volt megalakítva a képviselőház és így semmilyen határozatot nem fogadhatnak el. Beszéde további részében felvázolta Zsedényi Eduárd felvetésével kapcsolatban azt is, hogy ahhoz, hogy meg tudjon alakulni a képviselőház bizonyos számú képviselőnek tisztának kell lennie, azaz nem szabad, hogy panasz legyen beadva rá, kifogástalannak kell legyen és rendbe kell legyen a jegyzőkönyve. Csak azután lehet bármilyen házszabályt módosítani, ha már megalakult a képviselőház, ehhez pedig meg kell legyen a megfelelő létszám a képviselőket illetően. Deák Ferenc felszólalása után Bernáth Zsigmond kijelentette, hogy nem tárgyalhatják tovább a kérdést, majd két óra harminc perckor bezárta az első országos ülést. De még mielőtt bezárta az ülést kijelentette, hogy a következő ülés szombaton tíz órakor lesz.¹⁴⁴

¹⁴¹ Az 1865. évi december 10-dikére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója. I. Kötet. Szerk.: Gregus Ágost, Pest, 1866. 1.

¹⁴² Az 1865. évi december 10-dikére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója. I. Kötet. Szerk.: Gregus Ágost, Pest, 1866. 2.

¹⁴³ Az 1865. évi december 10-dikére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója. I. Kötet. Szerk.: Gregus Ágost, Pest, 1866. 1.

¹⁴⁴ Az 1865. évi december 10-dikére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója. I. Kötet. Szerk.: Gregus Ágost, Pest, 1866. 3.

Az országgyűlés második ülése, 1865. december 16-án tíz óra tizenöt perckor vette kezdetét, melynek tárgyai között találhatjuk a képviselők névsorának a megállapítását, a kilenc osztály megalakulását. Az ülés legelején Bernáth Zsigmond bejelenti az előző ülés jegyzőkönyvének felolvasását, melyet gróf ifjabb Zichy József olvasott fel. Az ülés legelején Zsigmond szétosztotta a feladatokat. Gróf Csáky Albin lett a napi jegyző, Gróf Zichy Viktor kapta azt a feladatot, hogy ő olvasta fel a szavazatokat. Majd elkezdtek felolvasni a képviselők névsorát, amelyeket Zsigmond egy urnába tett bele. Olyan kiemelkedő neveket, mint például Klauzál Gábor, Deák Ferenc, Tisza Kálmán, Szentiványi Károly sokan meg is éljeneztek. Néhány képviselőnek, mint például Pálffy Istvánnak és Pápai Szabó Gyulának kimaradt a neve a névsorból, amit később kiegészítettek. Az osztályok megalakítása úgy zajlott, hogy volt 305 képviselő, ezt a 305 képviselőt elosztották kilenc felé, így minden csoportban 34 ember vett részt.¹⁴⁵ A csoportosítás után Zsigmond bemutatott egy táviratot a képviselőknek, melyet Deák Ferenc kapott Mateovich Gáspártól. A táviratban Fiume polgársága fejezte ki ragaszkodását. Érkezett még egy távirat de ez már Egyiptomból, pontosabban Alexandriából, amelyben az ott letelepedett magyar urak fejezték ki tiszteletüket. A táviratokat Zsigmond átadta a jegyzőnek, hogy tegye el az irattárban. A táviratok ismertetése után megtörténtek a csoportbontások, eldőlt ki melyik osztályba tartozik és, hogy melyik osztály hol fog ülésezni. Már csak az osztályok elnökeinek kiválasztása volt hátra, de azt már minden osztály saját magának kellett megtegye az osztályüléseken. Ezek az ülések már külön zajlottak, volt egy időpont, amit a korelnök adott meg és abban az időpontban mindenkinek össze kellett gyűlnie. Az ülés végén Bernáth Zsigmond értesítette a képviselőket, hogy vasárnap fogadja őket a király, így 11 órára már a várpalotában kell lenniük, 12 órakor pedig fogadja őket a király. Ezután 12 óra 45 perckor bezárta az országgyűlés második ülését.¹⁴⁶ A harmadik ülés tíz óra tizenöt perckor vette kezdetét. Az ülés kezdetén a korábbi ülésekhez hasonlóan az előző ülés jegyzőkönyvét olvasták fel, melyet gróf Csáky Albin korjegyző olvasott fel. Azután a korelnök, azaz Zsigmond, kijelölte, hogy ki vezesse az aznapi ülés jegyzőkönyvét. Választása Mihályi Péterre esett. Az aznapi szavazatokat pedig Csáky Albin gróf és Zichy Viktor gróf jegyezték. Tisztázták azt a kérdést, hogy melyik képviselő számít igazoltnak és melyik nem. Azokat a képviselőket igazolták első körben, akik ellen semmilyen panasz nem volt beadva. Azokat a képviselőket, akikre bizonyítékokkal ellátott panaszlevelet adtak be addig nem igazolták, amíg bizonyítást nem nyert a panaszlevél valótlanúsága. Megtörténik ezen az ülésen az elnök és alelnök választás és az öt jegyző választását is megkezdik. Bernáth Zsigmondot felváltja a korelnöki székben Boczkó Dániel. A negyedik

¹⁴⁵ Az 1865. évi december 10-dikére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója. I. Kötet. Szerk.: Gregus Ágost, Pest, 1866. 4.

¹⁴⁶ Az 1865. évi december 10-dikére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója. I. Kötet. Szerk.: Gregus Ágost, Pest, 1866. 7.

országos ülésen Szentiványi Károly, mint az országos ülés elnöke köszönetet mondott a ház nevében is Zsigmondnak a korelnöki fáradozásaiért.¹⁴⁷

Az 1865-67-es volt az utolsó országgyűlés, amin részt vett, ugyanis már nyolcvan éves volt ekkor. Kérvényt adtak be a választása ellen, mondván, hogy már túl idős. A kérvény beadása miatt átadta a korelnöki széket a fentebb már említett Boczkó Dánielnek. Az ügy végül tisztázódott és bekerült a neve az igazolt követek közé. A panasz beadása ellene egyesektől afféle hátbatámadás lehetett, ugyanis nem volt bátorságuk a szemébe mondani, hogy távozzon. Sok képviselőtársa nem szeretne volna, ha távozik az országgyűlésről, de ő nem engedett ez ügyben. Amikor marasztalták, éljenezték, sokan még át is ölelték ő csak annyit mondott, olvashatjuk a Vasárnapi újságban, hogy „Nem! — kiálta csaknem haragosan — bocsássatok, semmi helyem köztetek.”¹⁴⁸ Úgy gondolta, hogy ötven éves országgyűlési követként való pályafutása után nem fog egy olyan helyet elfoglalni, ami nem illeti meg őt.¹⁴⁹ 1867. június 21-én több felszólítást is tett, melyeket a belügyminisztériumhoz, az oktatásügyi miniszterhez, a magyar királyi minisztérium elnökéhez, stb. intézett. A magyar királyi belügyminisztériumtól azt kérte, hogy terjesszenek be olyan törvényjavaslatot, amely egyenlő jogokat biztosít az izraelita vallású polgárok számára. A királyi minisztérium elnökéhez és a honvédelmi ügyekkel megbízott kormányzóhoz fordult azzal a kéréssel, hogy terjesszen be egy olyan törvényjavaslatot, amely átalakítja és helyettesíti az 1847–1848-ban felfüggesztett huszonharmadik törvénycikket. Mindezek mellett kérte, hogy hozzák létre a Ludoviceum magyar katonai növelde intézetet és engedjék meg a működését.¹⁵⁰ Kérte egy olyan törvényjavaslat beterjesztését is, amely biztosítja a vállalkozóknak és bármely olyan magyar embernek, aki vállalkozni szeretne a gőzhajózási versenyben való részvételt úgy a személy, mint az áruszállítás terén akár külföldiekkel is.¹⁵¹ Az országgyűlés után visszavonult a politikától és családi birtokán élt haláláig a családjával.

¹⁴⁷ Az 1865. évi december 10-dikére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója. I. Kötet. Szerk.: Gregus Ágost, Pest, 1866.: 7-15.

¹⁴⁸ Vasárnapi Újság, 1882, 29. évfolyam, 6. szám: 82.

¹⁴⁹ Pesti Hírlap, 1882. évi, 63. szám.

¹⁵⁰ Országgyűlési jegyzőkönyv, CXIX. és CXXI. Szám, Pest, 1867. 230-231.

¹⁵¹ Országgyűlési jegyzőkönyv, CXIX. és CXXI. Szám, 232.

ÖSSZEFOGLALÁS

A szakdolgozatban Bernáth Zsigmond Ung vármegye főispánjának életét vizsgálom, nagy hangsúlyt fektetve az országgyűlési tevékenységeire. Bernáth Zsigmond nemcsak, mint országgyűlési követ, hanem, mint főispán is komoly szerepet játszott Magyarország 19. századi történetében, azon belül is Ung vármegye életében. Kiemelkedő szerepét jogi tanulmányainak és tehetségének köszönhetette, melyre társai és számos vármegye, többek között Bereg megye is felfigyelt.

A Bernáth család egy magyar birtokos család, melynek több ágát is megkülönböztetjük. A két legjelentősebb ág az érmihályfalvi és a bernáthfalvi ág, mellyel szakdolgozati munkám is foglalkozik. A család nemcsak a 19. században, hanem már jóval korábban is komoly jelentőséggel bírt, melynek tagjai közül számos alispán, főispán, országgyűlési képviselő és királyi szolgálatot teljesítő személy került ki. A család szinte minden tagja nagy szerepet játszott a protestáns egyházi életben is. Vallási kérdések ügyében tartott zsinatokon vettek részt, kiálltak a vallást ért sérelmek ellen. Sokan, többek között ifj. Bernáth Zsigmond és fia, Bernáth Dezső is egyházmegyei főgondnokként is tevékenykedtek.

Zsigmond országgyűlési tevékenységének sikerességét tevékeny, becsületes jellemének és tehetségének köszönhetette. Pályájának kezdetén két vármegye, Ung és Bereg is felfigyelt a tehetséges fiatalemberre és magáénak akarta tudni, ám Zsigmond, bár mindkét megyéhez kötődött, hisz szüleinek Bereg megyében is voltak birtokai, amit neki ajándékoztak a jogi diploma megszerzése után, ő mégis Ung vármegyét választotta, ugyanis ehhez a megyéhez kötődött a legjobban.

1811-től 1867-ig szinte minden országgyűlésen jelen volt. 1811-ben mégcsak, mint távollévő követ, Gróf Török Józsefet és báró Podmaniczky Jánost képviselte, akik valamilyen okból kifolyólag nem tudtak jelen lenni az országgyűlésen. Komoly szerepe itt még nem volt, ám nem telt hasztalan az itt töltött idő, ugyanis rengeteget tanult. Politikai karrierje az 1825-27-es országgyűléssel kezdődött meg, ahol a magyar nyelv köztanácskozási nyelvvé való tételéért küzdött az ellenzékkel együtt. Az 1830-as országgyűlésen már megbízták néhány közérdekű törvénycikk szerkesztésével. Kiállt amellett, hogy a magyar nyelv terjesztve legyen, felemelte szavát a jobbágyok helyzetének javítása érdekében, a tagosítás és a vallásos sérelmek ügyében is. Az 1832–36-os országgyűlésen pedig Kölcsey Ferencsel együtt kerületi jegyzőként tevékenykedett. A 1839–40-es országgyűlésen Deák Ferenc vezetésével részt vett a politikai befogatások, a sajtó, illetve a szólás szabadságát és az anyagi reformokat érintő váltótörvények tárgyalásában és a megalkotásukban is. Az utolsó rendi országgyűlésen, 1847–48-ban igyekezett inkább csak közvetítő szerepet elfoglalni. Körültekintő volt a politikai helyzetet illetően, és

igyekezett visszafogottan viselkedni a politikai iránt, egy rövid időre vissza is vonul a családi birtokára és mezőgazdasággal foglalkozik. Majd 1848-ban megválasztják Ung megye főispánjának, később pedig kormánybiztosának. Az 1861-es országgyűlésen Ung megye Nagykaposi kerületét képviselte. Az 1865–67-es országgyűlésen, pedig mint korelnök tevékenykedett. Ez volt az utolsó országgyűlés, amin részt vett, ugyanis már nagyon idős volt. Az országgyűlés után visszavonult a politikától és a birtokán élt családjával körében 1882-ben bekövetkezett haláláig.

РЕЗЮМЕ

У своїй дипломній роботі я досліджую життя Жигмонда Берната, головного жупана Ужанського комітату, приділяючи особливу увагу його діяльності в угорських національних зборах. Жигмонд Бернат відігравав важливу роль не лише як депутат, але й як головний жупан в історії Угорщини XIX століття, зокрема в житті Ужанського комітату. Його значну роль можна було пояснити його юридичною освітою та талантами, які помітили його сучасники і багато інших комітатів, серед яких і Березький комітат.

Родина Бернатів є угорською дворянською родиною, яка має кілька гілок. Дві найважливіші з них — це гілки з Ерміхайфалви та Бернатфалви, якими я займаюся у своїй дипломній роботі. Родина відігравала важливу роль не тільки в XIX столітті, але й значно раніше, і багато її членів стали заступниками, головними жупанами, депутатами збору та державними службовцями. Майже всі члени родини мали значну роль і в протестантському церковному житті. Вони брали участь у синодах, виступали на захист релігії та були активними прихильниками протестантизму. Багато хто, зокрема молодший Жигмонд Бернат і його син, Дежьо Бернат, також працювали головними кураторами церковних округів.

Успіхи Жигмонда Берната в його діяльності в угорському зборі були зумовлені його активною, чесною натурою та талантами. На початку своєї кар'єри дві області, Унг і Берег, звернули увагу на цього талановитого молодого чоловіка та хотіли отримати його як представника. Проте, незважаючи на те, що він мав зв'язки з обома комітатами, оскільки його батьки мали маєтки і в Березькому комітаті, він обрав Унг, оскільки цей комітат мав для нього найбільше значення.

З 1811 по 1867 рік він був присутній на майже всіх сесіях угорського національного збору. У 1811 році, ще як депутат, який не був присутній на сесії, він представляв графа Йозефа Тьорока та барона Яноша Подманіцького, які з певних причин не могли бути присутніми на сеймі. Його роль була на той час незначною, але він багато навчився під час цього періоду. Його політична кар'єра розпочалася на зборі 1825–1827 років, де він разом з опозицією бореться за перетворення угорської мови на офіційну мову спільних дебатів. На зборі 1830 року він був довірений для написання кількох важливих законопроектів. Він виступав за розповсюдження угорської мови, піднімав питання покращення становища селян, реформу землеволодіння та релігійні питання. На зборі 1832–1836 років він працював як окружний секретар разом з Ференцом Кольчієм. На зборі 1839–1840 років він взяв участь у роботі над законами про політичні репресії, свободу преси та слова, а також над економічними реформами під керівництвом Ференца Деака.

На останньому дворянському зборі 1847–1848 років він намагався взяти на себе роль посередника. Він був обережний у ставленні до політичної ситуації та намагався бути стриманим у своїх політичних поглядах. Він деякий час відійшов від політики і займався сільським господарством на своїй родинній власності. У 1848 році його обрали головним жупаном Унг комітату, а згодом — урядовим уповноваженим. На сесії збору 1861 року він представляв великий капошій округ Унг комітату. Цього разу проти нього подано петицію з обвинуваченням у насильстві та поверненні його на старі позиції, але петицію було відхилено, оскільки не вдалося підтвердити її достовірність. На зборі 1865–1867 років він працював як найстарший депутат. Це був останній збор, на якому він брав участь, оскільки був уже дуже старим. Після збору він відійшов від політики і жив на своїй родинній власності до своєї смерті в 1882 році.

FELHASZNÁLT FORRÁSOK ÉS IRODALOM JEGYZÉKE

PUBLIKÁLATLAN FORRÁSOK

1. Kárpátaljai Területi Állami Levéltár Beregszászi részlege: Pénzadósság rendezésének ügyében készült irat a Kargvai és Tarnóci politikusok, báró Horvát Antal és Bernáth Zsigmond ügyében. 4. fond, op. 3, zb. 330.
2. Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténeti Levéltár és Irattár : Bernáth Zsigmond Ung vármegyei főispán és kormánybiztos Nánásh (Károly) Pál századosnak, az ungvári hadfogadó parancsnokának. 52b. Doboz/52b_21-52b_25 irat/52b_25_7a
3. Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténeti Levéltár és Irattár: Özvegy Juhász Pálné kérelme Bernáth Zsigmond főispán és Ung megyei kormánybiztoshoz fia szabadon bocsátásáért. 5. Doboz/5_301-5_360 irat/5_319
4. Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténeti Levéltár és Irattár: Péterfi András százados a 21. honvédszászlóalj parancsnokának jelentése a felső-magyarországi mozgó hadtest főparancsnokságának. 6. Doboz/6_361-6_420 irat/6_414

SAJTÓFORRÁSOK

5. Pesti Hírlap, 1882, 4. szám
6. Pesti Hírlap, 1882. évi, 63. szám
7. Protestáns Egyházi és Iskolai Lap
8. Ung, 1907. évi 3. szám
9. Ungvári Közlöny, 1917, 258. szám
10. Századok, 1952
11. Törvényszéki Csarnok, 1872. évi 14. évfolyam, 1. szám
12. Vasárnapi Újság, 1865. évi 12. évfolyam, 7. szám
13. Vasárnapi Újság, 1882. 29. évfolyam, 6. Szám

PUBLIKÁLT FORRÁSOK

14. Bernáth László és ifj. Bernáth László: *A Bernáthfalvi Bernáth Nemzetség története.* Copryght, Pécs, 2007
15. Bernáth László és ifj. Bernáth László: *A bernáthfalvi Bernáth család története.* Copiryght, Pécs, 2011.
16. Csorba László–Velkey Ferenc: *Reform és forradalom 1790-1849.* Csokonai Kiadó, Budapest, Debrecen. 1998.

17. Dancs György: *Északkelet-Magyarország története 1790-től 1914-ig. A nemzeti ébredés kezdetétől a reformkor végéig.* In: *Kárpátalja története. Örökség és kihívások.* Főszerk.: dr. Csatóry György. Beregszász Ungvár, 2021.
18. Gergely András: *Magyarország története (1790-1918).* IKVA Kiadó, Budapest, 1990.
19. Matlekovits Sándor: *A földbirtok a nemzetgazdaság jelenlegi álláspontja szerint rendezve. Különös tekintettel Magyarország törvényhozására.* Pest, 1865.
20. Molnár András: *“Tekintetes Karok és Rendek!” Zala megye országgyűlési követutasításai és követjelentései 1825-1848.* Zala Megyei Levéltár. Zalaegerszeg, 2003.
21. Molnár Ferenc: *Ung, Bereg, Ugocsa és Máramaros vármegyék történeti kronológiája (1790–1914), különös tekintettel a görög katolikus ruszinságra.* Beregszász, 2014.
22. Mód Aladár, Barta István, Ember Győző, I. Tóth Zoltán, Spira György: *Kossuth Lajos összes munkái XIII.* Budapest, Akadémia Kiadó, 1957.. Mód Aladár, Barta István, Ember Győző, I. Tóth Zoltán, Spira György: *Kossuth Lajos összes munkái XIV.* Budapest, 1953.
23. Mód Aladár, Barta István, Ember Győző, I. Tóth Zoltán, Spira György: *Kossuth Lajos összes munkái XIII.* Budapest, Akadémia Kiadó, 1957.
24. Nagy Iván: *Magyarország családai. II. Kötet,* Pest 1857.
25. Pajkossy Gábor: *Az abszolutizmus és a rendiség utolsó küzdelmei. Az első reformtörekvések.* In: *Magyarország története a 19. században.* Főszerk.: Gergely András. OSIRIS Kiadó, Budapest, 2005.
26. Romsics Ignác: *Magyarország története.* Kossuth Kiadó, Budapest, 2017.
27. Sarkady István: *Hajnal. Arczképekkel és életrajzokkal díszített album.* Bécs, 1867
28. Steinfeld Béla: *Emlékbeszéd, melyet néhai nagyemlékű bernáthfalvi Bernáth Zsigmond Úr felett elmondott Tarnócon, 1882. január 31-én Orbán József, sárospataki tanár.* Sárospataki Református Főiskola, Sárospatak, 1882.
29. Szerencs János: *Az 1839-ik évi országgyűlési jegyzetek.* Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság, Budapest, 1877.
30. Szilágyi Miklós: *Személyes emlékezet, élettörténet, szépirodalom.* In: *A jobbágyvilág emléke Ungtarnócon (a 20. század végén).* Kalligram, 2018. Budapest. Völgyesi Orsolya: *Vármegyei követek az 1832-36. évi országgyűlésen a titkosrendőri jelentések tükrében.* Korall, Budapest, 2017
31. Vaszari Kolos: *Történeti irodalom. Adatok az 1830-ik évi Országgyűlés Történetéhez.* Győr, 1885.
32. Veliky János: *Polgárosodás és szabadság. Magyarország a XIX. században.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1999.

TANULMÁNYOK

33. Deák Ádám: *Csanád vármegye képviselte a reformkori országgyűléseken 1825-1848.* Doktori (PhD) értekezés. Szeged
34. Evva Margit: *A Bernáth család a családi krónikákban.* Sátoraljaújhely, 2005.
35. Solymosi József: *Forradalom és szabadságharc Északkelet Magyarországon 1848-49-ben.* Doktori (PhD) értekezés. Budapest, 2009.

ORSZÁGGYÜLÉSI JEGYZŐKÖNYVEK

36. 1830-ik esztendőben Szabadkir. Pozsony városában tartott Országgyűlés Jegyzőkönyvének és Irományainak Mutató lajstroma. Buda, 1843.
37. Weber S. Lajos: *Felséges I. Ferentz Ausztriai Császár, Magyar és Cseh Királyától, Posony szabad királyi városában, 1825. esztendőben, Szent Mihály havának 11. napjára rendeltetett Magyar országgyűlésnek írásai.* Pozsony, 1825, 1826, 1827.
38. *Felséges Első Ferencz Ausztriai Császár, Magyar és Cseh Ország Koronás Királyától Posony szabad királyi városába 1832-ik esztendőben, karácson havának 16-ik napjára rendeltetett Magyar Országgyűlésnek Írásai.* Pozsony, 1836.
39. *Felséges Első Ferentz ausztriai császár, Magyar és Cseh ország koronás királyától Posony szabad királyi várossába 1832-ik esztendőben, karácson havának 16-ik napjára rendeltetett Magyar országgyűlésének jegyzőkönyve.* Pozsony, 1832-33.
40. *Felséges Első Ferdinánd Ausztriai Császár, Magyar és Csehországoknak e néven Ötödik Apost. Királyától szabad királyi Posony városába 1839-ik esztendei Szent-Iván havának 2-ik napjára rendeltetett Magyarország Közgyűlésének Jegyző könyve.* Pozsony, 1840.
41. *Felséges Első Ferdinánd ausztriai császár, Magyar- és Csehországoknak e néven Ötödik Apost. királya által szabad királyi Pozsony városában 1847-ik esztendei Szent-András hava 7-ik napjára összehívott magyarországi közgyűlésnek naplója a tekintetes Karoknál és Rendeknél.* Pozsony, 1847.
42. *Felséges Első Ferdinánd ausztriai császár, Magyar- és Csehországok e néven Ötödik Apostoli királya által szabad királyi Pozsony városában 1847-ik esztendei Sz. András hava 7-ik napjára rendeltetett magyarországi közgyűlésnek irományai.* Pozsony, 1847.
43. Greguss Ágost: *Az 1865. évi december 10-dikére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója.* I. kötet, Pest, 1866.
44. Hajnik Károly: *Az 1861. év április 2. Pesten összegyűlt országgyűlés képviselőházának naplója.* Pest, 1861.
45. Országgyűlési jegyzőkönyv, CXIX. és CXXI. Szám, Pest, 1867.
46. Osterlamm Károly: *Az 1861. évi magyar országgyűlés I. Kötet.* Pest, 1861.

MELLÉKLETEK

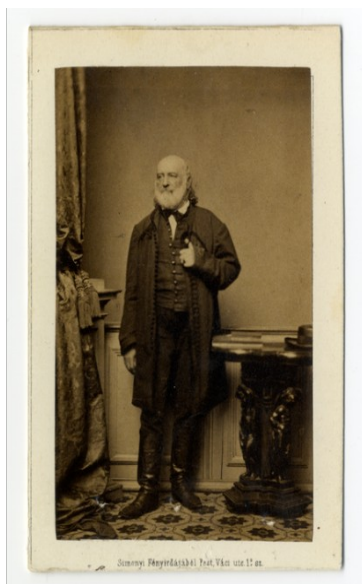
1. sz. melléklet: Bernáth Zsigmond

Forrás: <https://www.museumap.hu/record/-/record/oai-aggregated-bib10812035> 2025.05.14.

A fényképet Simonyi Antal készítette a Fényirdájában Pesten a Váci utc. 1. sz. alatt. A fénykép Ruttkayné Kossuth Lujza szerint Kossuth Lajos tulajdona volt.

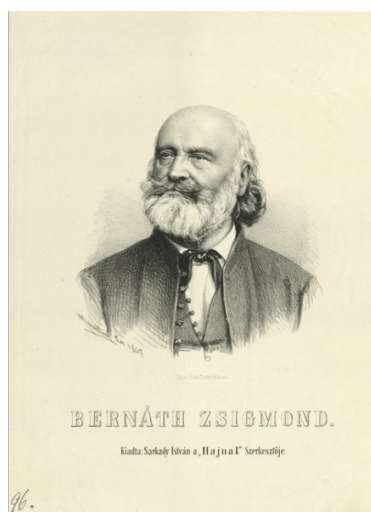
2. sz. melléklet: Bernáth Zsigmond Ung megyei követ. A fényképet Simonyi Antal készítette a Fényirdájában. Pest, Váci utc. 1. sz. alatt.

Forrás: <https://www.europeana.eu/hu/item/1090/MNMMUSEUM2191090> 2025.05.14.

A fényképet Simonyi Antal készítette a Fényirdájában Pesten a Váci utc. 1. sz. alatt. A fénykép Kossuth Lajos tulajdona volt.

3. sz. melléklet: Bernáth Zsigmond litográfiával készült portréja Marastoni József által. 1867.

Forrás: <https://www.museumap.hu/record/-/record/oai-aggregated-bib10801393>

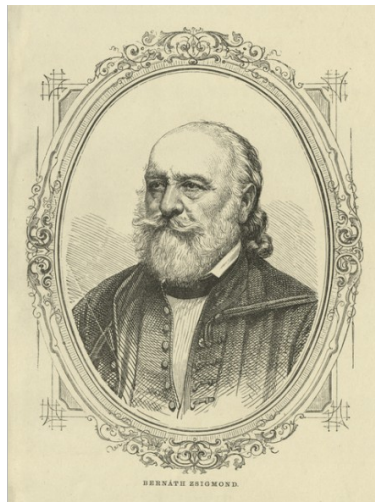
2025.05.14.

4. sz. melléklet: Bernáth Zsigmond 1848-ban, litográfiával készült portréja Prinzhofer August által.

Forrás: <https://www.museumap.hu/record/-/record/oai-aggregated-bib10801403> 2025.05.14.

5. sz. melléklet: Bernáth Zsigmond portréja ismeretlen szerző keze által. Fametszet. 19. sz. 2. fele

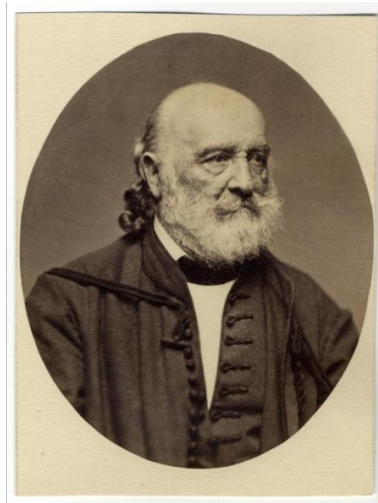
Forrás: <https://www.europeana.eu/hu/item/1090/MNMMUSEUM2162076> 2025.máus 14.

6. sz. melléklet: Ismeretlen szerző által készített portré 19. sz. 1. fele.

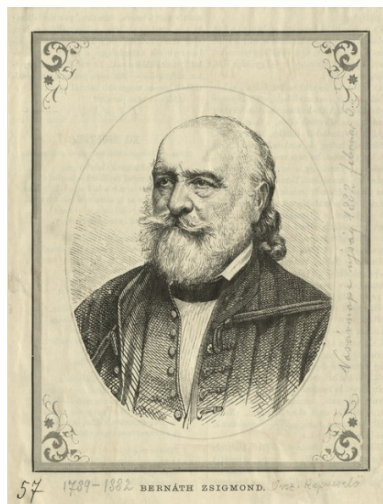
Forrás: <https://www.europeana.eu/hu/item/1090/MNMMUSEUM2162056> 2025.05.14.

7. sz. melléklet: Ismeretlen fényképész által 1861-ben készített portré.

Forrás: <https://www.museumap.hu/record/-/record/oai-aggregated-bib10670713> 2025.05.14.

8. sz. melléklet: Ismeretlen szerző által készített 1882-es portré

Forrás: <https://www.europeana.eu/hu/item/1090/MNMMUSEUM2162184> 2025.05.14

9. sz. melléklet: Országgyűlési Arcképcsarnok. Bal oldalon, középén Bernáth Zsigmond portréjával.

Forrás: <https://www.darabanth.com/hu/gyorsarveres/270/kategoriak~Festmeny-mutargy-papirregiseg-egyeb/Nyomtatvanyok~4/cca-1860-Orszaggyulesi-arckepcsarnok-rotacios-fametszet-a-Magyarország-es-a-Nagyvilág-c-I-II1360010> 2025.05.14.

10. sz. melléklet: Bernáth Dezső, Bernáth Zsigmond fia.

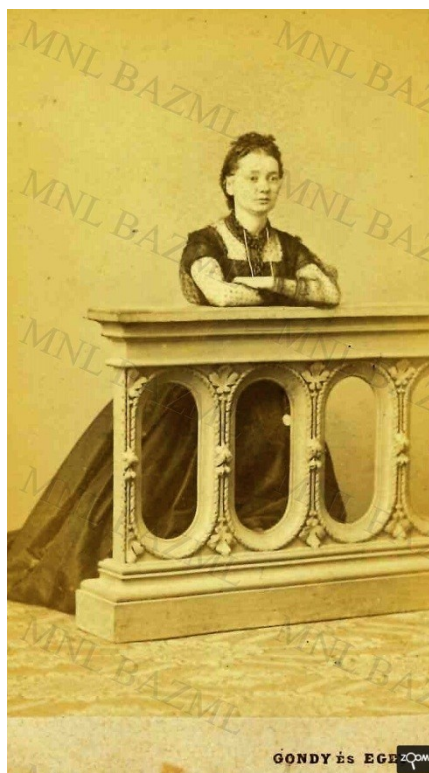

Forrás: A Bernáthfalvi Bernáth család fotóalbumai.

https://mnl.gov.hu/mnl/bazml/a_bernathfalvi_bernath_csalad_fotoalbumai. Letöltés ideje:

2025. május 25.

11. sz. melléklet: Bernáth Szeraphin, Bernáth Zsigmond lánya.

Forrás: A bernáthfalvi Bernáth család fotóalbumai.

https://mnl.gov.hu/mnl/bazml/a_bernathfalvi_bernath_csalad_fotoalbumai. Letöltés: 2025. május 25.

12. sz. melléklet: Bernáth Zsigmond feleségének, Bay Katának a gyászjelentése.

BERNÁT ZSIGMOND — s gyermekei: **Ilona** — férje **Buday Miklós**, **Sára** — férje **Piliszy Lajos**, **Kálmán** s neje **Gräfl Berta**, **Szerapfín**, **Eugenia** özv. **Lónyay Ferencnő**, **Dezső**, — és számos unokák bánatos szívvél jelentik a hű nő, — példás anya s nagymama.

Bernát Zsigmondnő szül: **Bay Katalin**

folyó 1866-dik év február 25-dik napján délutáni 4 órakor érte 64-dik évében; Tarnócon szélhűtés következtében történt gyászsz kimúltát.

A bódogult hideg tetemei folyó hó 28-kán délutáni 3 órakor fognak a tarnóci sirkerthe örök nyugalomra tétetni. —

Béke hamvaira!

Ungvárott Nyom Jäger K-nál. 1866.

Forrás: Pannon Digitális Egyesített Archívum:

<https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/341175#> Letöltés ideje: 2025.05.22.

13. sz. melléklet: Bernáth Zsigmond gyászjelentése, 1882.

Forrás: Pannon Digitális Egyesített Archívum:

<https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/341401#> Letöltés ideje: 2025.05.22.

14. sz. melléklet: Bernáth Zsigmond fiának, Bernáth Dezsőnek a gyászjelentése, 1907.

Özv. bernátfalvi és sztrippai Bernáth Dezsőné szül. báji Patay Mária mint neje;
Bernáth Zsigmond mint fia; eördöghfalvi Csuha Istvánné szül. Bernáth Magda mint leánya;
özv. nagylányai és vásárosnaményi Lónyay Ferenczné szül. Bernáth Eugenia mint testvére;
Bernáth Zsigmondné szül. rottaresti Dobsa Margit mint menyje; Csuha István mint veje; Csuha
László, Sándor és Erzsébet mint unokái a maguk és az összes rokonok nevében is fájdalomtól
megtört szívvel jelentik a forrón szeretett férj, apa, testvér, após, nagyatyának és rokonnak

bernátfalvi és sztrippai
BERNÁTH DEZSŐ ÚRNAK

ministeri megbízott, volt országgyűlési képviselő, a budapesti ev. ref. egyház presbytere,
az ungi ev. ref. egyházmegye volt tanácsbírájának stb. stb.

folyó hó 14-én délután 5 órakor, élete 66-ik és boldog házasságának 36-ik évében, hosszas szenvedés után Budapesten történt gyászos elhunytát.

A szeretett halott földi maradványai folyó évi január hó 16-án délután 3 órakor fognak az ev. ref. egyház szertartása szerint Budapesten, IX. Remete-utca 32. szám alatti gyászházban megáldatni és folyó hó 18-án délután 3 órakor az ungarnóczi családi sírboltban örök nyugalomra tétetni.

Kelt Budapesten, 1907. évi január hó 15-én.

Áldás és béke lengjen drága porai felett!

Entreprise des pompes funèbres: IV. kizs. utca 5.

Buschmann F. Budapest.

Forrás: Pannon Digitális Egyesített Archívum:

<https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/341207#> Letöltés ideje: 2025.05.22.